

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR

Ročník XXXIV. • Marec 2026 • Číslo 3

Deň žien v obrane Poddôstojnícka akadémia Vojenská podporná nadácia

Budúcnosť sa volá CV9035

35 rokov Vojenskej polície

Vojenská polícia si 11. februára pripomenula 35 rokov svojej existencie slávnostným zhromaždením v priestoroch Ministerstva obrany SR. Zúčastnili sa na ňom generálny tajomník služobného úradu Peter Krajčírovič, zástupca náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl SR brigádny generál Marek Banas, ordinár ozbrojených síl a ozbrojených zborov Mons. Pavol Šajgalík, aj delegácia z Českej republiky, ktorú viedol náčelník Vojenskej polície ČR generálmajor Jiří Roček. Riaditeľ jubilujúcej Vojenskej polície plukovník Róbert Beták pri tejto príležitosti ocenil príslušníkov Vojenskej polície, Ozbrojených síl Slovenskej republiky, Vojenskej polície Českej republiky i civilných zamestnancov rezortu obrany pamätnými medailami k 80. výročiu SNP a skončeniu druhej svetovej vojny, medailami Vojenskej polície a pamätnými plaketami.

Foto: Jaroslav Cabuk

Milí čitatelia,

zdravím všetkých, ktorí hľadajú povzbudenie a inšpiráciu do nezastaviteľného plnenia každodenných úloh ozbrojených síl. Úloh niekedy rutinných, niekedy zložitých alebo úloh, ktoré vyžadujú iný uhol pohľadu či úplnú zmenu prístupu.

Ja osobne ich beriem ako výzvy, ktoré nás posúvajú dopredu. Jednou z nich je aj plnenie operačnej úlohy v rámci misie UNFICYP. Pravdou je, že

Cyprus svojim podnebí zdanlivo láka zľahčovať či zabúdať na naše poslanie, náš mandát. No na druhej strane ďalšou zvláštnosťou tejto misie je, že aj ten najmenší, z nášho pohľadu veľakrát zanedbateľný, nesprávny krok vie vyvolať následky na politickej úrovni. Práve preto si táto misia o to viac vyžaduje disciplínu, odolnosť voči vonkajším podnetom a sústredenie sa na to, prečo sme vlastne tu. A to zabrániť obnoveniu bojov, prispievať k obnove poriadku a návratu k normálnym podmienkam. Popri krajinách ako Veľká Británia či Argentína, ktoré svojou históriou, rozlohou a počtom obyvateľov ďaleko presahujú naše malé Slovensko, je nám ctou, že práve naša práca, naše plnenie úloh je vykonávané s odhodlaním a tak kvalitne, že si zaslúžilo uznanie od nadriadených z veliteľstva misie, ako aj centrálne OSN v New Yorku. Nie je to len o našej spokojnosti z dobre vykonanej práce. Je to tiež o silnom a nezmazateľnom odkaze, ktorý zanechávame v medzinárodnom spoločenstve. Preto mi dovoľte využiť túto príležitosť a takouto cestou sa poďakovať všetkým príslušníkom nášho slovenského kontingentu za ich odhodlanie, vytrvalosť a ochotu podriaďovať sa spoločnému úsiliu pri plnení úloh. No a poďakovanie patrí aj za podporu zo Slovenska.

Pochádzame z rôznych kútov našej krajiny, z odlišných útvarov a síl. Muži aj ženy. Odlišnosť nás robí silnými a preto sa rešpektujeme a motivujeme navzájom. Problémy a prekážky v plnení úloh tu stále boli a s vysokou pravdepodobnosťou aj ďalej budú. Nenechajme sa odradiť, pretože to nie je len o nás. A ako som uviedla na úvod, tak opäť pozdravujem všetkých čitateľov Obrany. No a keďže tu máme marec, v ktorom si pripomíname Medzinárodný deň žien, obzvlášť zdravím jej čitateľky. Zároveň všetkým ženám v OS SR prajem odvahu, odhodlanie a vytrvalosť v plnení úloh a dosahovaní nielen profesionálnych, ale aj osobných cieľov. A mužom to želim rovnako. Držte sa!

podplukovníčka Jana Pastorčáková
veliteľka slovenského kontingentu v UNFICYP

ČÍSLO MESIACA

8. marec

V Ozbrojených silách Slovenskej republiky dnes slúži **jedna žena** v hodnosti brigádny generál. V plukovníckej hodnosti je ich **8**, v hodnosti podplukovník **27** a v hodnosti major pôsobí dokonca **107** žien. V polovici 90. rokov bolo v Armáde SR dovedna **789** žien, v roku 2011 ich počet narástol na **1 117** a dnes ich je už vyše **2 400**. Ako uviedol zástupca riaditeľa Personálneho úradu OS SR podplukovník Vladimír Jankovič, zastúpenie žien v Ozbrojených silách SR sa blíži k **17 percentám**.

6

11

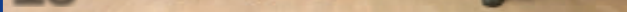
12

16

18

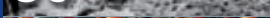
24

28

30

38

4 Deň žien v obrane

6 Nové mílniky
Poddôstojníckej akadémie

11 Premiéra nového
slovenského bojového vozidla

12 Zbrojársky veľtrh
World Defense Show

14 Olympijský plameň zhasol

16 Rozhovor s riaditeľom
Úradu vojenského letectva
Nofalom Kattanom

18 TÉMA: Vojenská
podporná nadácia

24 Budúcnosť slovenských
mechanizovaných práporov

26 Talianska armáda
dostala nové Lynxy

28 Súčasnosť a budúcnosť
ochrany Pobaltia

30 Keď Sovietsi bombardovali Nitru

32 Ako vojenčili príslušníci
technických a špeciálnych
druhov vojsk

34 Legenda vojenskej hudby

36 Zbabelci a hrdinovia v Berlíne

38 India – meč verzus mešec

41 MILITARY ENGLISH:
Arctic Sentry

42 Svetový deň encefalitidy

45 Americká oceľová prilba M1

46 Najmladšia špiónka Európy

NA TITULNEJ STRANE: Spoločnosť BAE Systems Hägglunds predstavila bojové vozidlo CV9035 MkIV pre Ozbrojené sily SR • Foto: Jakub Neubauer

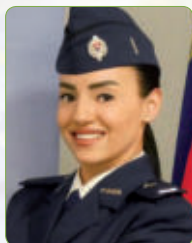
Čo vás motivuje pracovať v rezorte obrany?

Keď bola 1. mája 1991 povýšená do hodnosti podplukovník zrejme ako prvá Slovenka náčelníčka trenčianskeho Domu armády Rozália Kalendová, vo vojenskom prostredí to bol takmer malý zázrak.

Príkladom úžasnej motivácie bol aj vojenský príbeh našej niekdajšej novinárskej kolegyně Oľgy Kajabovej, ktorá si prevzala podplukovnícke výložky 1. mája v roku 1995. Po maturite vstúpila do armády napriek tomu, že ešte ako stredoškolačka pri núdzovom pristátí roztrieskala svoj vetroň tak, že bol vhodný už iba na zápalky. Rodáčku z Krásnej Vsi pri Trenčíne však motivovala vízia služby vo vzdušných silách. V Prahe absolvovala kurz protiletadlovej obrany. Lietala ďalej síce „iba“ vetrone, no zo vzdušných síl postúpila až do pražskej kancelárie federálneho ministra obrany Martina Dzúra. Absolvovala

dôstojnícke skúšky, ale prvú vysokú školu, žurnalistiku na Karlovej univerzite, sa jej dokončiť nepodarilo. A to tesne pred finále. Vrátila sa do Trenčína, odrazu ostala sama na dve deti – a chtiac-nechtiac to musela vzdať. No tú motiváciu v sebe mala stále. Vysokoškolský diplom získala na druhý pokus – a následne aj hodnosť. Odborná redaktorka vojenského časopisu Apológia Oľga Kajabová, ktorú predtým volali aj „supermajorka“, promovala na bratislavskej Univerzite Komenského ako 46-ročná. A aj ona svojou nezdolnou motiváciou posunula horizont žien vo vojenských uniformách o stupienok vyššie.

Vojačka 2. stupňa Sofia Antalová *81. kridlo Sliač, mechanika:*

K nástupu do ozbrojených síl ma v prvom rade motivoval môj detský sen, ktorý sa mi na slávnostnej prísahe vlani v máji v Piešťanoch splnil. Tiež ma motivoval príklad môjho uja, pilota, ktorý bohužiaľ už nežije, ale iste by bol na mňa hrdý.

O to viac som rada, že slúžim vo vzdušných silách. Navyše pre mňa je naozaj česť robiť niečo dobré pre tento štát. Podieľať sa na ochrane Slovenska je pre mňa výzvou aj zadosťučinením.

Rotná Michaela Šaálová *Vojenská hudba Banská Bystrica, flautistka:*

Mala som veľkú motiváciu venovať sa profesionálne hudbe v orchestri, čo sa mi splnilo už v Štátnej opere, ale vždy ma fascinovala aj uniforma a vojenský svet. Disciplína, poriadok, fyzická, a to aj v ženskom vydaní. Myslím si, že ženy patria aj do vojenských hudieb, takže som veľmi rada, že v roku 2010 som sa stala úplne prvou hudobníčkou vo vojenských orchestroch na Slovensku.

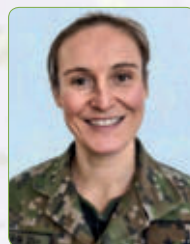
Rotmajsterka Andrea Ševčovičová *Výcviková jednotka vojenských misii, 7. výcvikový pluk Martin, staršia zdravotníčka:*

Ide o kombináciu viacerých faktorov. Sociálne istoty, možnosť odborne a profesionálne sa rozvíjať aj v civilnom sektore, práca v medzinárodnom prostredí či získavanie nových kontaktov. Pôsobenie vo väčšinovou mužskom kolektíve má tiež svoje benefity. Som hrdá na takých kolegov, ktorí v práci nechávajú

aj kus človečenstva a aj v civilnom sektore svojim pôsobením podporujú pozitívny obraz Ozbrojených síl SR v očiach verejnosti. Nie každý má to šťastie pracovať v tíme, z ktorého cítiť odhodlanie, prajnosť a podporu.

Nadporučička Lenka Meravá *oddelenie logistiky 91. ženijného pluku Sered:*

Motiváciou je pre mňa moja rodina a ľudia so správnymi hodnotami, prioritami, názormi a nepochybne ľudským prístupom. Podobne ako bol Ľudovít Štúr, či Milan Rastislav Štefánik. Zároveň ľudia, ktorí za vami stoja a ľudia za ktorými stojíte vy. Spolu ako tím dokážeme viac a máme nádej,

že sa postupne mnohé veci, ktoré nie sú správne, zmenia k lepšiemu.

Mária Macáková

Úrad vojenského letectva Bratislava,
správkyňa vojenského leteckého registra:

Motivuje ma aj to, že môžeme vnášať do vysoko odborného mužského prostredia niečo z nášho ženského nazerania na svet. Ak budeme hovoriť o rodovej rovnosti, som rada, že za ostatné roky sa situácia vyrovnáva. Je logické, že nie všetko a všade to bude ideálne hneď, ale je fajn, ak sa ženy dostávajú na vyššie pozície. Alebo tiež také, ktoré boli považované za čisto mužské. Keď si v Obrane prečítam články, aký bol napríklad o kapitánke Katke Šulajovej, leteckej inžinierke – techničke, mám dôvod na dobrú náladu. Iné dievčatá sa v nedávnom období stali pilotkami dronov a dalo by sa pokračovať...

Poručička Daniela Kocelová

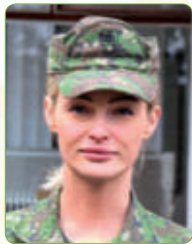
štáb 5. delostreleckého pluku Rožňava,
staršia dôstojníčka:

Pre mňa bol vstup do Ozbrojených síl SR naplnením mojich ambícií stať sa vojačkou. Zaujala ma možnosť slúžiť vlasti a možnosť postupne si vybudovať aj vlastnú kariéru. Realita je oproti očakávaniam, samozrejme, ťažšia. Do kariéry profesionálnej vojačky často vstupuje aj osobný život. Niekedy je potrebné robiť aj obety a je nutné vybudovať schopnosť nájsť si rovnováhu v pracovnom i osobnom živote. Nie je to však niečo, čo by sa nedalo zvládnuť.

Desiatnička Nikola Valachová

43. zásobovacia základňa Zemianske Kostolány:

V Ozbrojených silách SR už slúžim 11 rokov. Moji známi, kamaráti, boli profesionálni vojaci a aj ich vplyv a príklad ma motivovali stať sa taktiež vojačkou. Moja záľuba v športe bola ďalším vplyvným a významným faktorom pre rozhodnutie vstúpiť do Ozbrojených síl. Svojou službou som tak skombinovala ako motiváciu, tak aj záľuby a neľutujem to. Tým, že som slúžila už vo viacerých útvaroch, zistila som, že Ozbrojené sily SR sú najmä o ľuďoch, o ich príslušníkoch. Tí totiž vytvárajú prostredie, v ktorom potom človek pôsobí a pracuje.

Rotmajsterka Stanislava Hubáčová Golská

Vojenská polícia Trenčín, vedúci starší inšpektor:

Najväčšou motiváciou v rámci mojej služby v rezorte obrany je práve vieru v zmysel služby ako takej. Vo svojej špecifickej činnosti byť súčasťou celku, ktorý stráži a chráni spoločné dobro – pokoj a bezpečnostnú stabilitu v krajine, na ktorej raste a rozvoji mi záleží. Ak som zároveň súčasťou dobre fungujúceho pracovného kolektívu,

je to pre mňa hnací motor pre ľahšie zvládanie prekážok. Dôležitým motivačným faktorom je určite dôvera nadriadených, ich profesionálny a korektný prístup pri vedení celej organizačnej zložky.

Nadporučička Kristína Katkovčinová

Centrum psychologických služieb OS SR Trenčín:

Najväčšou motiváciou v mojej službe je vedomie, že moja práca má zmysel a konkrétny dopad na životy ľudí. Motivuje ma dôvera, ktorú mi vojaci prejavujú, keď sa rozhodnú hovoriť o svojich ťažkostiach. Ako žena si uvedomujem, že prinášam do prostredia OS SR aj citlivosť, empatiu a iný uhol pohľadu, ktoré sú v službe rovnako dôležité ako výkon a disciplína.

Štábná nadrotmajsterka Silvia Simová

hlavná sestra Ústrednej vojenskej nemocnice
SNP-FN, Ružomberok:

Zásadným obdobím môjho života na profesionálnej dráhe vojačky bolo zaradenie do funkcie vo vojenskej odbornosti vojenské zdravotníctvo v OS SR, ktoré ma posúvalo k rozvoju osobnosti a k neustálenému napredovaniu a k dosiahnutiu vytýčených cieľov. Výkon povolania sestry musí vychádzať z vnútra každej z nás s oddanosťou a ľudskosťou. Túžba pomáhať druhým je pre nás pozitívnou odozvou spoločnosti. Úprimne chcem poďakovať mladým sestrám, ktoré postupne preberajú štafetu „vojenského zdravotníka“. Je výzvou z ich radov si nájsť sestru, ktorá bude pokračovať v rozvoji sesterských tímov v Ústrednej vojenskej nemocnici v Ružomberku – Fakultnej nemocnici.

Ingrida Rusnáková

regrutačná skupina Banská Bystrica, odborný referent:

Mala som dva sny, ale keď ich naplnenie prerušilo onemocnenie, som rada, že k tomu jednému som sa aspoň priblížila. Chcela som byť totiž aj profesionálna vojačka. Dnes ma teší, že som nápomocná v procese, keď sa vojakmi stávajú iní. Pomáha mi v tom aj vzdelanie v oblasti komunikácie, ktoré sme mali, keď som študovala operný spev, čo bol môj prvý cieľ. No veľmi mi pomáha aj skutočnosť, že pred svojou súčasnou pozíciou som bola zamestnaná v martinskej výcvikovej základni. Záujemcom môžem o to lepšie vysvetliť, čo ich čaká v rámci výcviku, ako aj ich dlhodobjšie povinnosti a benefity. Motivuje ma tiež spätná väzba napríklad od tých, ktorí najskôr váhali, potom si vojenskú uniformu obliekli – a teraz sa vedľa poďakovať, že som im v ich rozhodovaní pomohla tým správnym smerom.

Anketu pripravili Pavol Vitko a Jaroslav Cabuk

Nové míľniky Poddôstojníckej akadémie

Poddôstojnícka akadémia 7. výcvikového pluku v Martine začala nový rok vstupom do novej fázy. Nesie sa v znamení vytvárania a prehĺbovania medzinárodnej spolupráce, ktorá sa v ostatných týždňoch pretavila do spoločných kurzov s Národnou gardou štátu Indiana.

Veliteľ Poddôstojníckej akadémie štábný nadrotmajster Roland Hulan sa aktívne snaží prebudovať Poddôstojnícku akadémiu do podoby kľúčovej vzdelávacej inštitúcie pre poddôstojníkov. Tá by mala byť založená na historických základoch, no zároveň otvorená novým trendom a možnostiam medzinárodnej spolupráce, reflektujúcej požiadavky Ozbrojených síl SR v 21. storočí. V novom

duchu akadémie sa tak kreuje nová generácia príslušníkov OS SR.

V novom šate

Veliteľ Poddôstojníckej akadémie štábný nadrotmajster Roland Hulan je hrdý aj na osobné úspechy. „Keď som študoval na Sergeants Major Academy v americkom El Pase v Texase, skončil som ako dvanásty najlepší študent z celkového počtu 547 poslu-

cháčov. Vďaka tomu som sa dostal na Commandants List, za čo mi udelili aj osobný dar – prsteň pre najlepších študentov od veliteľky Akadémie štábnnej nadrotmajsterky Tammy Everette,“ konkretizoval svoj úspech.

Nový duch sa odráža aj v priestoroch akadémie. Účastníci kurzov sú ubytovaní priamo v objekte Poddôstojníckej akadémie. V jej priestoroch plánuje veliteľ Hulan vybudovať okrem

Na slávnostnom vyrazení frekventantov kurzu CFD-IC sa zúčastnili americká chargée d'affaires Heather Rogersová i veliteľ 82. brigády spoločnej podpory brigádný generál Jozef Ševčík

Rozhovor s majorom Ericom M. Bolinom a štábnym nadrotmajstrom Thomasom J. Burresom z Národnej gardy štátu Indiana:

Základom je prelomiť ľady

Major Eric M. Bolin a štábný nadrotmajster Thomas J. Burres prišli na Slovensko v rámci šesťčlennej skupiny kurzu Battle Staff zo štábu Národnej gardy štátu Indiana. Obaja sa aktívne zapájajú do rôznych spoločných aktivít s Ozbrojenými silami SR. Medzinárodný kurz Battle Staff v Poddôstojníckej akadémii bol však novinkou aj pre nich.

Major Eric M. Bolin a štábný nadrotmajster Thomas J. Burres

Kurz pre inštruktoren bol vôbec prvý kurz tohto typu, na ktorého príprave a samotnom konaní sa zúčastnili americkí inštruktori.

Najväčším prínosom kurzu je formovanie nových inštruktoren, ktorí budú ďalej formovať ďalších príslušníkov Ozbrojených síl SR.

Veliteľ Poddôstojníckej akadémie št. nrtm. Roland Hulan so zástupkyňou veľvyslanca Spojených štátov Heather Rogersovou

už existujúcej pracovne, telocvične či kuchyniek aj knižnicu a herňu. Cieľom je komplexný priestor nielen pre vzdelávanie, ale aj na oddych. Nová je aj miestnosť pre návštevy, ktorej dominuje vlajka Poddôstojníckej akadémie.

Moderné smerovanie akadémie je zakotvené v histórii. Patrónom Poddôstojníckej akadémie je cisársky rakúsko-uhorský vojak Ladislav Škultéty-Gábriš. Poddôstojnícka armáda si ho nevybrala ako patróna len preto, že bol jedným z najdlhšie slúžiacich vojakov vôbec. S 81 rokmi v uniforme sa

stal najdlhšie slúžiacim poddôstojníkom. V júli 2007 prezident Ivan Gašparovič akadémii zapožičal čestný názov Poddôstojnícka akadémia Ladislava Gábriša Škultétyho, čím začala akadémia niesť jeho meno. Aj na počesť Škultétyho-Gábriša vznikol jeden z nových symbolov Poddôstojníckej akadémie, dvojčipa vlajka. Na nej je vyobrazený Škultéty-Gábriš a znak akadémie s jej mottom.

Chodbu budovy zdobia predmety a symboly, spájajúce Poddôstojnícku akadémiu s jej partnermi ako zo Slo-

venska, tak aj zo zahraničia. Podlahu zdobí červený koberec, ktorý je, podobne ako historický klobúk, darom Čestnej stráže – údajne sa práve na tomto mieste prechádzala aj britská kráľovná Alžbeta. Nechýba ani vlajka Slovenskej republiky z misie v Iraku.

Čestné miesta zastávajú aj dary z Mnohonárodnostnej brigády či pluketa 138. pluku Národnej gardy Indiana – s ktorou akadémia už začala aktívne spolupracovať.

Nový symbol Poddôstojníckej akadémie – dvojčipa vlajka, na ktorej je vyobrazený aj Ladislav Škultéty-Gábriš

Ste na Slovensku prvý raz?

Št. nrtm. T. J. Burres: Na Slovensku som už bol niekoľkokrát, najmä v Lešti. Zúčastnil som sa na viacerých ročníkoch medzinárodných cvičení Slovak Shield. Na kurze Battle Staff som však lektorom po prvý raz.

Mjr. E. M. Bolin: Ani ja tu nie som prvýkrát. Podobne ako môj kolega, aj ja som sa zúčastnil cvičení Slovak Shield 2022. Na Slovensku som vlastne už šiesty raz.

So slovenskými poddôstojníkmi aj s Ozbrojenými silami SR spolupracujete už dlhší čas. Ako hodnotíte ich vývoj?

Št. nrtm. T. J. Burres: Zlepšenie je podstatné. Pokrok, ktorý slovenské Ozbrojené sily SR dosiahli za ostatných dvadsať rokov, je výrazný. Poddôstojníci aj celé slovenské ozbrojené sily pokročili v profesionalite, v samotnom vedení, aj v technológiách, ktorými disponujú.

Kde vidíte najväčšie rozdiely medzi Ozbrojenými silami SR a americkou armádou či Národnou gardou?

Najmä pokiaľ ide o celkovú schopnosť poddôstojníkov?

Št. nrtm. T. J. Burres: Výrazné rozdiely sú v predpisoch a doktrínach. Doktríny NATO sa niekedy líšia od tých, ktoré používajú americké sily. Na druhej strane sú tieto rozdiely prospešné.

Absolvovanie Kurzu pre inštruktorov (CFD-IC) v Indiane príslušníkmi Poddôstojníckej akadémie

Spolupráca s Indianou

„Našou ambíciou je vybudovať modernú akadémiu so silnými medzinárodnými väzbami,“ komentuje zahraničnú spoluprácu veliteľ št. nrtm. R. Hulan. Na základe návštevy delegácie náčelníka Generálneho štábu OS SR v Národnej garde Indiana v roku 2024 a následnej recipročnej návštevy Národnej gardy na Slovensku v máji 2025 sa spolupráca v rámci State Partnership Programu posunula do konkrétnej roviny, najmä v oblasti vzdelávania a výcviku poddôstojníkov Ozbrojených síl SR. Kľúčovým výstupom rokovaní bola dohoda medzi hlavným poddôstojníkom št. nrtm. Imrichom Feketom a veliacim poddôstojníkom Národnej gardy št. nrtm. Joshuom Brownom na užšej a systematickej spolupráci, zameranej na rozvoj poddôstojníckeho zboru Ozbrojených síl SR.

V nadväznosti na túto dohodu sa v marci 2025 profesionálni vojaci Ozbrojených síl zúčastnili na súťaži Best Warrior Competition 2025 v Indiane, ktorá preverila ich schopnosti v taktike, fyzickej pripravenosti, streleckej príprave a zvládaní mentálnej záťaže. Spomedzi približne 100 účastníkov sa dvaja zo štyroch slovenských profesionálnych vojakov umiestnili v TOP 20.

„To potvrdilo konkurencieschopnosť a vysokú individuálnu pripravenosť našich profesionálov,“ ozrejmuje št. nrtm. I. Fekete.

V súčasnosti v spolupráci s americkou Národnou gardou štátu Indiana organizujú ročne dva kurzy: kurz pre inštruktorov (CFD-IC – Common Faculty Development – Instructor Course) a kurz Battle Staff, zameraný na operačné plánovanie, koordináciu a štábnu prácu. Kurz pre inštruktorov bol vôbec prvý kurz tohto typu, na ktorého príprave a samotnom konaní sa zúčastnili americkí inštruktori z Indiany. Najväčším prínosom kurzu je formovanie nových inštruktorov, ktorí budú ďalej formovať ďalších príslušníkov Ozbrojených síl. „Kvalita ozbrojených síl je vždy priamo závislá od kvality ich inštruktorov,“ dodal veliteľ št. nrtm. R. Hulan. Rovnakého kurzu inštruktorov sa príslušníci Poddôstojníckej akadémie zúčastnili ešte v decembri 2025 priamo v Indiane – konkrétne v Camp Atterbury. Skúsenosti získané na zahraničnom kurze boli následne pretransformované aj do podoby kurzu v priestoroch Poddôstojníckej akadémie. „Práve tam si rozšírili a získali inštruktori ďalšie skúsenosti, poznatky a kontakty, ktoré sa teraz pretavili do podoby prvého

spoločného kurzu realizovaného na Slovensku,“ vysvetľuje št. nrtm. R. Hulan. „Všetky tieto aktivity preukázali, že spolupráca slovenských ozbrojených síl s Národnou gardou Indiana sa prejavila do konkrétnych výsledkov. Od spoločných výcvikových a súťažných podujatí až po systematické posilňovanie inštruktorských kapacít, ktoré sú rozhodujúce pre dlhodobý rozvoj poddôstojníckeho zboru OS SR,“ hovorí št. nrtm. I. Fekete.

Samotný kurz inštruktorov na pôde akadémie zakončila 23. januára slávnostná ceremónia. Tá sa, podobne ako samotný kurz, niesla v znamení medzinárodnej spolupráce. Medzi hosťami nechýbala chargée d'affaires veľvyslanectva Spojených štátov Heather Rogersová, americký vojenský atašé plukovník Joshua Passer, veliteľ 82. brigády spoločnej podpory brig. gen. Jozef Ševčík ani hlavný poddôstojník Ozbrojených síl SR št. nrtm. Imrich Fekete. Ich prítomnosť tak vyzdvihla podstatu kurzu – ako medzinárodnú tak ja národnú, pre samotné Ozbrojené sily SR.

Kam a ako

Vo februári nasledoval kurz Battle Staff, zameraný na plánovanie a štábnu spoluprácu. Okrem poddôstojníkov sa na ňom zúčastnili aj dôstojníci. Koooperácia poddôstojníkov a dôstojníkov sa dá označiť slovami „dôstojník vie kam, poddôstojník vie ako“. Zložením účastníkov kurzu ide o relatívne nový krok. „Pracovali spoločne ako tím, čo presne odráža realitu moderných operácií velenia a štábu,“ vysvetľuje št. nrtm. R. Hulan. „Spoločne sa zamerali na pochopenie procesu vojenského rozhodovania, jeho jednotlivých krokov a čiastkových krokov, a čo je najdôležitejšie na schopnosť produkovať kvalitné výstupy. Tento kurz nebol len o operačnom plánovaní. Išlo o myslenie, spoluprácu, komunikáciu a dôveru. Išlo o schopnosť prevziať iniciatívu a zároveň podporovať tím. Presne tie vlastnosti, ktoré dnešné ozbrojené sily vyžadujú,“ dodal. Kurz Battle Staff tentoraz prebiehal s aktívnou účasťou šiestich príslušníkov Národnej gardy a štyroch inštruktorov z Poddôstojníckej akadémie.

Učíme sa jeden od druhého, zdieľame získané skúsenosti založené na rozličných postupoch. Tieto vzájomne získané poznatky nakoniec zvyšujú samotnú spoluprácu.

Mjr. E. M. Bolin: Rozdiely v postupoch nám umožňujú zdieľať myšlienky založené na rôznych doktrínach. Zvyšujú interoperabilitu medzi našimi silami. Je to príležitosť, ktorá

v konečnom dôsledku zvyšuje úspešnosť misie.

Aké boli pre Vás najväčšie výzvy pri výučbe poddôstojníkov Ozbrojených síl SR?

Št. nrtm. T. J. Burres: Hlavnou výzvou bola jazyková bariéra. Niektorí študenti váhali pri vyjadrovaní alebo formulovaní svojich názorov, boli nesmelí. Aby sme prekonalí a prelomili jazykovú bariéru, trávime

s nimi neformálne voľný čas mimo priestorov akadémie. Je to skvelý spôsob, ako prelomiť ľady.

Mjr. E. M. Bolin: Počas kurzu sa ku kadetom dostáva veľké množstvo informácií. Chápeme, že jazyková bariéra môže byť spočiatku problémom pri veľkom množstve nových poznatkov, ktoré získavajú. Študenti sa však dobre pripravujú a získané informácie pomerne rýchlo aplikujú v modelových

Nové kurzy nie sú len o zmene v nových materiáloch a programov. V tomto prípade sa zmenil aj prístup. Americkí lektori často využívajú zážitkový model vzdelávania. Podľa veliteľa akadémie št. nrtm. Hulana ide „aj o reflektovanie trendov všade vo svete.“ Aj inštruktor výcviku rtm. Jozef Baričiak verí, že je to výrazne nový prístup. „Zážitkový model s využívaním pomôcok je v týchto priestoroch novinkou. Podnecuje to kadetov k hlbšiemu mysleniu, čiže aj k lepším výsledkom.“ Prínosom je podľa neho tiež počet lektorov. „Tým, že máme až šesť lektorov, je celý proces obširnejší a lepšie zvládnuteľný. Keby ich bolo menej, bolo by to časovo výrazne náročnejšie,“ myslí si rtm. J. Baričiak.

Medzinárodná spolupráca je podľa účastníkov kurzu pri vzdelávaní a formovaní poddôstojníkov (v prípade kurzu Battle Staff aj dôstojníkov) prínosom. Podľa npor. Martina Svobodu z 11. mechanizovaného práporu kurz priniesol to, čo aj očakával: „Moje očakávania sa naplnili. Americkí kolegovia boli ochotní poradiť. Zároveň sme si vďaka menším odlišnostiam medzi našimi silami vymenili skúsenosti.“ Prístup príslušníkov Národnej gardy Indiana ocenila aj

” Tento kurz nebol len o operačnom plánovaní. Išlo o myslenie, spoluprácu, komunikáciu a dôveru. Išlo o schopnosť prevziať iniciatívu a zároveň podporovať tím. Presne tie vlastnosti, ktoré dnešné ozbrojené sily vyžadujú.

por. Daniela Kocelová z 5. delostreleckého pluku: „V rámci spolupráce s nami sú otvorení, prijímajú naše názory aj nápady. Bližšie očakávania som nemala, som milo prekvapená.“ Podľa rtm. Jany Michalcovej zo Spoločného operačného veliteľstva je kurz „určený najmä tým, ktorí majú priame skúsenosti

s plánovaním. Vidíme tak iný systém a spôsoby operačného velenia a plánovania.“

Pre ďalší rozvoj

Od roku 2027 pribudnú nové programy OR-6 až OR-9. Trvanie kurzov OR-5 a OR-6 sa predĺži z dvoch na štyri týždne, pričom kurzy OR-7 a OR-8 budú trvať až päť týždňov. „Do kurzov sa premietne viac materiálov z vojenského vodcovstva – rozvoja vodcovských kompetencií, komunikačných schopností, ale aj procesov vojenského rozhodovania, plánovania a myslenia, vedenia výcviku, aj psychológie, vlastenectva a histórie. Ísť viac do hĺbky s cieľom získať viac poznatkov a skúseností priamo súvisí s nutnosťou predĺžiť kurz,“ vysvetľuje veliteľ Poddôstojníckej akadémie št. nrtm. R. Hulan.

Jedným z problémov, ktorým akadémia čelí, je nedostatok inštruktorov. „V druhej fáze prípravy vo výcvikovom cykle od októbra 2024 do septembra 2025 sa v Poddôstojníckej akadémii uskutočnilo 42 kurzov a výcvikov s celkovým počtom 1 762 vyškolených frekventantov. Realizovali sme deväťnásť kariérnych kurzov a vyškolili

Veliteľ Poddôstojníckej akadémie št. nrtm. Roland Hulan s plaketou 138. pluku Národnej gardy štátu Indiana

Poddôstojnícku akadémiu počas prednášky v kurze OR-8 navštívil aj CSM Raúl Peña Salas CSEL z MN BDE TF

situáciách. Bariéra vďaka tomu rýchlo vymizne.

Sú nejaké oblasti, ktoré by ste zlepšili, keby ste mali možnosť?

Št. nrtm. T. J. Burres: V samotnom kurze nie, ten prebieha hladko. Vyskytli sa menšie problémy s technológiou, napríklad s pripojením na internet. Tu, na pôde Poddôstojníckej akadémie, to však nebol problém.

Mjr. E. M. Bolin: Áno, menšie problémy s technikou sa vyskytli, ale situácia sa zlepšuje.

Podieľate sa aj na iných medzinárodných kurzoch ako Battle Staff a aj niekde inde?

Št. nrtm. T. J. Burres: V rámci medzinárodnej spolupráce máme dohodu o spolupráci so Saudskou Arábiou. V súčasnosti sa však kurz Battle Staff koná výlučne na

Slovensku. Na podobných kurzoch sa nikde inde nezúčastňujeme. Kurzy na Slovenskú sú vlastne novinkou, na ktorej budeme budovať formu ďalších možných kurzov inde v zahraničí.

Mjr. E. M. Bolin: V súčasnosti neexistujú žiadne konkrétne plány na vedenie rovnakého kurzu v zahraničí. Ak by sa naskytla príležitosť viesť takýto kurz, určite by sme využili skúsenosti získané v Poddôstojníckej akadémii.

Slávnostné vyraďenie frekventantov Kurzu pre inštruktárov navštívil hlavný poddôstojník OS SR št. nrtm. Imrich Fekete

v nich 1 267 vojakov, hoci kapacita bola iba 488 vojakov. Na 23 funkčných kurzoch a odborných výcvikoch sa vyškoliť 495 vojakov, i keď kapacita bola len 460 vojakov," ozrejmujú situáciu veliteľ akadémie. „Pri súčasnej naplnenosti stáleho stavu Poddôstojníckej akadémie je realizácia jednotlivých kurzov a výcvikov, obzvlášť kariérnych, veľmi náročná. Požiadavky ozbrojených síl postupne naplňame aj napriek neustálemu navyšovaniu stanovených počtov kurzov aj ich absolventov. V praxi to má za následok dlhodobé zvýšené nároky, prinášajúce psychický a fyzický tlak na inštruktorský zbor,“ dodal.

Medzinárodná spolupráca sa však neobmedzuje iba na spomínané kurzy. Dlhodobú spoluprácu chce št. nrtm. R. Hulan rozvíjať vytvorením stabilnej siete profesionálnych kontaktov medzi slovenskými inštruktormi z Poddôstojníckej akadémie a príslušníkmi a inštruktormi Poddôstojníckej akadémie Národnej gardy štátu Indiana. Na rok 2026 je naplánovaný výmenný program, v rámci ktorého dvaja prísluš-

níci Poddôstojníckej akadémie absolvujú v júni dvojtzýdňový kurz CFD-IC v Indiane. V auguste sa zasa príslušníci akadémie môžu zúčastniť na cvičení Battle Staff CRX.

Spoluprácu nadviazali aj s príslušníkmi Mnohonárodného bojového zoskupenia NATO na Slovensku (MN BDE TF SVK) z Lešti. Pravidelne na pôde akadémie prednášajú v kariérnych kurzoch OR-7 a OR-8. Prednáškami prispievajú aj príslušníci mnohonárodnej divízie NATO Stred v Maďarsku (HQ MND-C) zo Székesfehérváru a tímu pre integráciu síl (NFIU).

Príslušníci akadémie participovali aj na programe NATO Defence Education Enhancement Programme. „Uskutočnilo sa viacero rokovaní s príslušníkmi britskej ambasády. Ich výsledkom je spolupráca s britskými inštruktormi z britského poradného a výcvikového tímu BMATT v Českej republike a kurz inštruktárov v Poddôstojníckej akadémii, naplánovaný na august,“ vysvetľuje veliteľ. Tomu predchádzala aj návšteva britského vojenského atašé

v Poddôstojníckej akadémii a jeho účasť na slávnostnom ukončení kurzu OR-5.

Jaroslav Cabuk

Foto: autor, Poddôstojnícka akadémia 7. výcvikového pluku

Stretnutie veliteľa Poddôstojníckej akadémie št. nrtm. Rolanda Hulana s veliteľom Národnej gardy štátu Indiana generálmajorom Lawrencem M. Munnichom

Major Eric M. Bollin so slovenskými frekventantmi počas kurzu Battle Staff

Aké sú vaše dojmy zo Slovenska?

Št. nrtm. T. J. Burres: Veľmi si vážime pohostinnosť, ktorej sa nám tu dostalo. Jednou z prvých vecí, ktoré zahraničných návštevníkov zaujmú, sú historické pamiatky po celej krajine.

Mjr. E. M. Bolin: Slovensko je krásna krajina. Bolo mi veľkým potešením tu byť a ak by som mal príležitosť, rád by som ju v budúcnosti opäť navštívil.

Vo Švédsku predstavili CV9035 MkIV

Britsko-švédska zbrojárska firma BAE Systems Hägglunds vo švédskom Örnsköldsviku predstavila 20. februára novú verziu bojového vozidla CV9035 MkIV pre Ozbrojené sily Slovenskej republiky. Slovensko očakáva dodávku 152 vozidiel a prvé kusy by malo dostať už v tomto roku.

Na predstavení nového pásového vozidla sa zúčastnil aj podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák. Vyzdvihol, že Slovensku sa podarilo vyrokovať lepšie podmienky v zmluve a pripomenul, že na výrobe sa podieľajú aj slovenské firmy. Ide napríklad o výrobcu veže s kanónom kalibru 35 milimetrov – spoločnosť Koval Systems. „A práve vďaka tomu sa zapojila už aj do ďalších zmlúv, ktoré BAE Systems Hägglunds uzatvára s ďalšími krajinami,“ uviedol minister. Priblížil, že Slovensko potrebuje obstaráť aj tanky. „Je otázka, či budeme stavať na klasickom hlavnom bojovom podvozku tankov, ťažkom, 70-tonovom, alebo zvolíme pre našu hornatú krajinu ľahšiu verziu, lacnejšiu a mobilnejšiu,“ avizoval minister.

Osobitná opatera

Pre okamžitú pripravenosť musia byť bojové vozidlá CV9035 MkIV garážované v špecifických podmienkach. Robert Kaliňák vyhlásil, že rezort sa snaží včas zabezpečiť technické zázemie pred ich príchodom: „Pripravujeme na ich príchod jednotlivé základne už teraz. Lebo musia byť garážované pri minimálnej teplote 17 stupňov Celzia.“ Vysvetlil, že bojové

vozidlá môžu stáť aj pod holým nebom, no v prípade pohotovosti im bude práva trvať dlhšie.

Bojové vozidlá budú pridelené najmä 1. mechanizovanej brigáde. „Presný rozpis určí Generálny štáb Ozbrojených síl SR,“ uviedol minister obrany.

Ján Michálek z Koval Systems považuje spoluprácu s medzinárodným zbrojárskym výrobcom za výbornú. „Náš

plán bol taký, aby sme sa čo najviac integrovali do dodávateľských štruktúr pre BAE Systems. Takže my už teraz nielenže vyrábame pre rôzne programy a montujeme pre slovenský program, ale zároveň sa podieľame aj na vývoji nového typu vozidla,“ doplnil. CV9035 MkIV považuje za špičково vybavené vozidlo.

Partneri a spojenci

Švédsky minister obrany Pål Jonson zdôraznil aktuálne bezpečnostné hrozby v Európe najmä v spojitosti s vojnou na Ukrajine. V tomto kontexte doplnil, že „v euroatlantickom priestore je dôležité, aby všetky krajiny míňali na obranu dohodnutých päť percent ich hrubého domáceho produktu“. Pripomenul tiež, že po vstupe jeho krajiny do Severoatlantickej aliancie sú Slovensko a Švédsko nielen partneri, ale aj spojenci.

Foto: Jakub Neubauer

Slováci sa v Rijáde nestratili

V saudskoarabskom Rijáde sa aj so slovenskou účasťou začiatkom februára uskutočnil najväčší zbrojársky veľtrh na svete World Defense Show. Obrannú techniku predstavilo 925 vystavovateľov z 85 krajín sveta.

Slovenské zbrojárske firmy sa prezentovali na rekordnej ploche 700 m². Pätnásť slovenských podnikov predstavilo to najlepšie z nášho obranného priemyslu, niektoré na svetovej scéne vôbec po prvý raz.

Rekord ZŤS Špeciál

Slovenskí výrobcovia predstavili na veľtrhu v Rijáde napríklad samohybnú húfnicu Eva M 2 a mínomet SAM 120, ktoré vyvíja štátna zbrojovka ZŤS Špeciál. Práve ZŤS Špeciál dosiahla na veľtrhu v Rijáde najvýznamnejší obchod vo svojej histórii. So štátnou azerbajdžanskou spoločnosťou Iglu Scientific Production Enterprise uzavrela rámcovú zmluvu na dodávku automatických mínometov SAM 120 v hodnote približne 210 miliónov eur. Rámec kontraktu počíta s dodaním zhruba 300 kusov, pričom v prvej fáze si Azerbajdžan objednal 96 systémov. Výroba by sa mala rozbehnúť okamžite po podpise dohody. „Momentálne je dohodnutá prvá

časť kontraktu na 96 kusov. Prvý vyrobený mínomet by sme chceli predstaviť na výstave v Baku na jeseň 2026,“ uviedol podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák. Podľa neho sú súčasťou ďalších rokovaní aj možnosti licenčnej výroby alebo čiastočného presunu produkcie priamo do Azerbajdžanu. Minister dohodu označil za strategický míľnik. „Ide pravdepodobne o najväčší obchod v histórii ZŤS Špeciál. Vníname ho ako signál rastúceho sebedomia slovenského obranného priemyslu a jeho schopnosti presadiť sa na globálnom trhu,“ dodal.

Guľomet aj simulátor

„Návštevníkom sme predstavili celé portfólio našej výroby, vrátane systémov určených pre Ozbrojené sily Slovenskej republiky,“ uviedol majiteľ spoločnosti Grand Power Jaroslav Kuracina, podľa ktorého je výstava kľúčovou príležitosťou na nadviazanie nových obchodných vzťahov.

Zástupcovia firmy zo Slovenskej Lupče sa prišli pochváliť modernizovaným ťažkým guľometom. Zaujímavosťou bol aj simulátor vrtuľníka Black Hawk, ktorý používajú aj slovenské vzdušné sily. Technologická spoločnosť z Trenčína predstavuje letecké simulátory určené na realistický výcvik pilotov.

„Sú to skvelé príležitosti pre naše podniky ako ukázať, čo dokážu vyrobiť zlaté slovenské ruky a že dokážeme kráčať s dobou aj s vyspelými krajinami. Má to veľký význam aj pre náš zbrojársky priemysel a rast domácej ekonomiky,“ zhrnul minister obrany R. Kaliňák. „Naším cieľom predovšetkým bolo, aby sme poskytli priestor rozvíjajúcim sa slovenským firmám, ktoré sa môžu takýmto spôsobom prezentovať na jednej z najväčších výstav a môžu získať nové kontakty, nové kontrakty a tým samozrejme pomôcť aj nášmu hrubému domácejmu produktu, ako aj ekonomike.“

Foto: Jakub Neubauer

da postupne. Prvé dodávky očakáva rezort v budúcom roku, posledné v roku 2028.

Maskovací vzor poľnej uniformy PD 20-2025 vyvinuli na pôde Akadémie ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika v spolupráci s Generálnym štábom OS SR. Jeho autorom je mjr. Juraj Pagáčik z Katedry logistického zabezpečenia AOS. Dizajn je registrovaný na Úrade priemyselného vlastníctva SR a jeho majiteľom je AOS. Zároveň je zapísaný aj v Registri dizajnov Európskej únie.

Nový výstroj a výzbroj

Viac komfortu, lepšia ochrana, premyslené detaily a dizajn, ktorý drží krok s aktuálnymi požiadavkami. Podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák spolu s náčelníkom Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generálom Danielom Zmekom predstavili nové uniformy Vzoru 25, ktoré posúvajú profesionálneho vojaka na úroveň hodnôt 21. storočia. Všetky súčasti rovnošaty pochádzajú od slovenských dodávateľov.

Minister zdôraznil, že nové uniformy dostanú počas budúceho roka všetci vojaci. Látku rezort obrany nakúpil v zahraničí a na Slovensku objednáva krajčírskú službu. Súčasťou výstroja je aj balistická vesta, prilba či zariadenie na nočné videnie. Jeden variant uniformy je aj nehorľavý.

Príslušníci Ozbrojených síl SR dostanú aj nové ručné zbrane. Ministerstvo obstará útočné pušky, odstrelávačské pušky či pistole. Zbrane dostane armá-

Prvý výcvik v novom roku

Prvý tohtoročný výcvik Národných obranných síl vo Vojenskom výcvikovom priestore Turecký vrch úspešne absolvovalo 69 príslušníkov branných zlož, z toho 6 žien. Najlepším z nich

sa stal vojak 1. stupňa Juraj Bognár. Na slávnostnom zakončení a vojenskej prisaha v priestoroch 46. krídla Kuchyňa sa okrem podpredsedu vlády a ministra obrany SR Roberta Kaliňá-

ka a veliteľa Národných obranných síl brigádneho generála Ladislava Kisela zúčastnili zástupca náčelníka Generálneho štábu OS SR generálporučik Miroslav Lorinc a generálny riaditeľ sekcie personálnych a sociálnych činností Martin Rímeš. Veliteľ Národných obranných síl brig. gen. Kisel v príhovore vyzdvihol odhodlanie a motiváciu cvičiacich počas fyzicky i psychicky náročného výcviku. „Vážime si každého, kto sa rozhodol venovať obrane Slovenskej republiky čas, fyzické i psychické sily. Osobitne mi však dovoľte spomenúť kolegov v zbrani, ktorí sa rozhodli po rokoch opäť obliecť rovnošatu a dokázať, že slová prisahy, ktorú kedysi zložili, stále platia,“ zdôraznil brig. gen. Kisel.

Medaily pre mierotvorcov

Príslušníci mierových síl Organizácie Spojených národov zo Slovenska a Slovinska pôsobiaci v sektore 4 na rozdelenom Cypre v rámci misie UNFICYP prevzali 18. februára za svoju službu medaily OSN. Odovzdal im ich veliteľ UNFICYP Khassim Diagne spolu s vojenským veliteľom misie brigádneho generálom Patrickom Allenom, hlavným poradcom misie Aderemim Adekoyom a veliteľkou sektora 4 podplukovníčkou Janou Pastorčákovou. Ocenení mierotvorcovia hliadkujú a monitorujú dianie pozdĺž 65 kilometrov dlhej nárazníkovej zóny, ktorá sa začína v Kaimakli a končí v meste Dherinia na východnom pobreží ostrova.

Zmena veliteľa brigády

Brigádny generál Štefan Acsai 12. februára odovzdal velenie 1. mechanizovanej brigády Pozemných síl SR plukovníkovi generálneho štábu Gabrielovi Janovicovi. Bojovú zástavu brigády do rúk nového veliteľa odovzdal veliteľ Pozemných síl Ozbrojených síl SR generálmajor Ivan Balog. Slávnostný ceremoniál sa uskutočnil v prítomnosti zástupcu náčelníka generálneho štábu OS SR – náčelníka štábu brigádneho generála Mareka Banasa, príslušníkov veliteľstva 1. mechanizovanej brigády, praporov a jednotiek v podriadenosti brigády. Pozvanie prijali aj bývalí velitelia 1. mechanizovanej brigády a ďalší hostia. Dôstojnosť aktu zdôraznila Čestná stráž a Vojenská hudba OS SR.

Jakub Šiarnik

Ema Kapustová

Paulína Bátovská Fialková

Petra Vlhová

Skončili sa XXV. zimné olympijské hry

Oheň zhasol

Prezidentka Medzinárodného olympijského výboru Kirsty Coventryová 22. februára oficiálne ukončila XXV. zimné olympijské hry v Miláne a Cortine d'Ampezzo. Usporiadateľskú štafetu na záverečnom ceremoniáli prevzali Francúzske Alpy, kde sa bude najväčší zimný športový sviatok konať v roku 2030.

Slovenskú vlajku na antický amfiteáter vo Verone, kde sa slávnostné ukončenie olympiády konalo, priniesli skialpinisti Jakub Šiarnik a Rebeka Cullyová z vojenskej Dukly. Slovensko zostalo prvýkrát od olympiády v Salt Lake City v roku 2002 bez pódiového umiestnenia. Najbližšie k zisku medaily boli zo slovenského pohľadu hokejisti, v súboji o tretie miesto však prehrali s Fínskom 1:6. Individuálne najlepším umiestnením bola jedenásta pozícia Marianny Jagerčíkovej v skialpinizme.

Iná radosť

Podobne ako v Pekingu v roku 2022, aj na zimných olympijských hrách 2026 v Miláne a Cortine d'Ampezzo sa stalo naj-

úspešnejšou krajinou Nórsko. Severská krajina prekonalala svoj vlastný rekord spred štyroch rokov, v Taliansku získala 18 zlatých kovov a celkovo 41 medailí (18-12-11). Najúspešnejšie zimné olympijské hry s bilanciou 10-6-14 mali domáci Taliani.

Na druhej pozícii sa umiestnilo USA (12-12-9) s 33 medailami, tretie bolo Holandsko (10-7-3) s 20 cennými kovmi. Domáce Taliansko sa umiestnilo na štvrtej pozícii s celkovo 30 medailami (10-6-14). Najúspešnejším športovcom ZOH 2026 sa stal nórsky bežec na lyžiach Johannes Hösflot Kläbo, zo šiestich štartov si vybojoval šesť zlatých medailí. Postupne vyhral skiatlon, individuálny šprint klasicky, preteky na 10 km voľne, bol členom zlatej štafety, tímového šprintu a pre-

Kira Mária Kapustíková

Mariana Jagerčíková

Rebeka Cullyová a Jakub Šiarnik

Christián Bosman a Bruno Mick

Anastasia Kuzminová

možiteľa nenašiel ani v pretekoch na 50 km klasicky s hromadným štartom. Prekonal tak rekord v počte prvenstiev na jednej zimnej olympiáde a zároveň aj vlastný zápis v počte zlatých medailí zo ZOH. Celkovo má vo svojej zbierke 11 zlatých medailí a po jednom striebre a bronz. V historickej tabuľke všetkých olympionikov je s jedenástimi zlatými na druhej priečke, pred ním je už len „neprekonateľný“ americký plavec Michael Phelps s 23 zlatými a celkovo 28 medailami.

Zo žien skončila na pomyselnom vrchole francúzska biatlonistka Julia Simonová s tromi zlatými a jednou striebornou medailou. Najcennejší kov si vybojovala vo vytrvalostných pretekoch na 15 km, v mix štafete na 4×6 km a v ženskej štafete na 4×6 km. Striebro jej zavesili na krk v pretekoch s hromadným štartom na 12,5 km.

Divácke rekordy

Milánske hry zažili po pandemickej olympiáde v Pekingu návrat divákov do hľadísk. Vysoký záujem bol aj na strane slovenských televíznych divákov, ktorí sledovali olympijský program najmä pri postupe hokejistov do semifinále a prvom štarte Petry Vlhovej v slalome alpských lyžiarok od pádu v januári 2024.

Na súťaže olympijských hier v Miláne a Cortine d'Ampezzo sa predalo zhruba 1,3 milióna vstupeniek, čo predstavuje 88 percent všetkých lístkov, ktoré boli k dispozícii. Na tlačovej konferencii to uviedol šéf organizačného výboru končiacich

hier Andrea Varnier. „Dosiahli sme na 1,3 milióna predaných vstupeniek, čo je veľmi vysoké číslo. Vyššie, ako sme predpokladali,“ povedal Varnier. Dodal, že 37 percent vstupeniek si kúpili domáci Taliani. „Zo zahraničných divákov bolo najviac 15 percent z Nemecka, nasledovali Spojené štáty so 14 percentami, po nich Veľká Británia, Švajčiarsko, Holandsko, Francúzsko a Kanada,“ dodal šéf organizátorov.

Iba jediný šport bol vypredaný, a to skialpinizmus, ktorý mal v Bormiu olympijskú premiéru. „Skialpinizmus mal fenomenálny debut v naozaj neuveriteľnej atmosfére. Je však treba pripomenúť, že sa išlo len o pár pretekov (tri medailové súťaže počas dvoch dní), takže bolo jednoduchšie predať sto percent vstupeniek,“ povedal Varnier. Z ďalších športov bol najväčší záujem o rýchlokorčuľovanie na krátkej a dlhej dráhe, na ktoré sa predalo 95 percent vstupeniek. Zhodne 93 percent lístkov sa predalo na krasokorčuľovanie a hokej.

Francúzske Alpy budú hostiť najväčší zimný športový sviatok štvrtýkrát v histórii. Najlepších športovcov privítali pri premiérových zimných hrách v roku 1924 (Chamonix), desiatich v Grenobli (1968) a naposledy v Albertville v roku 1992. Štyrikrát boli ZOH doposiaľ len v USA (1932, 1960, 1980, 2002). Vlajku s piatimi kruhmi prevzali predsedovia regiónu Provence-Alpes-Côte d'Azur a Auvergne-Rhône-Alpes – Renaud Muselier a Fabrice Pannekoucke. Odovzdali im ju starosta Milána Giuseppe Sala a starosta Cortiny Gianluca Lorenzi.

Text a foto: TASR, SITA

Dôvera, odbornosť, dynamika, kredibilita

Úrad, ktorý plní funkcie štátnej správy a odborného dozoru MO SR vo veciach, ktoré sa týkajú prevádzky a bezpečnosti vojenského letectva, získal pred niekoľkými týždňami certifikát NATO bez obmedzení.

Aj to, o čo získaním tohto certifikátu ide, nám vysvetlil riaditeľ úradu Nofal Kattan.

Kľúčovou úlohou úradu je bezpečná prevádzka vojenského letectva. Aké sú jeho ďalšie úlohy?

Zodpovedáme predovšetkým za tvorbu pravidiel, dohľad nad bezpečnosťou letovej prevádzky, certifikáciu vojenských leteckých organizácií, typov leteckej techniky, vojenských letísk a leteckého personálu. A áno, našou kľúčovou úlohou je zabezpečiť, aby prevádzka vojenského letectva prebiehala bezpečne, v súlade s národnými aj medzinárodnými štandardmi, a aby bola plne interoperabilná so spojencami v NATO.

Akú má úrad štruktúru a ktorí zamestnanci ho tvoria?

Úrad je členený na dva odbory: odbor letovej prevádzky a odbor zabezpečenia leteckej prevádzky. Prvý zodpovedá za štátnu správu a odborný dozor v oblasti letovej prevádzky, vojenského leteckého personálu, pravidiel lietania a koordinácie vojenskej a civilnej letovej premávky. Druhý má na starosti dozor v oblasti letovej spôsobilosti, leteckej techni-

ky, vojenských letísk a leteckých pozemných zariadení. Do štruktúry ÚVL patrí aj Stanovište riadenia špeciálnej letovej prevádzky, ktoré zabezpečuje úlohy súvisiace s riadením a koordináciou špecifických druhov letovej prevádzky. Zamestnancami sú prevažne vysoko kvalifikovaní odborníci s dlhoročnou praxou – bývalí vojenski technici, inžinieri, riadiaci letovej prevádzky a špecialisti na bezpečnosť. Ich praktické skúsenosti sú nenahraditeľné pri výkone odborného dozoru aj pri nastavovaní realistických a bezpečných pravidiel.

Ako ste sa do tohto prostredia dostali vy?

Letectvo ma fascinovalo od detstva a hneď ako som dosiahol plnoletosť, urobil som si prvý pilotný preukaz. No a nejako prirodzene pritiahli môj záujem aj systémy leteckých predpisov. Ich porovnávanie v tom, čo má zmysel a perspektívu a čo už je prekonané a treba to zmeniť. Pôsobil som na viacerých pozíciách na Leteckých prevádzkových službách či Dopravnom úrade, kde som bol napríklad vedúci oddelenia bezpilotného letectva. Keď som tam prišiel, mali sme čo dobíchať. Napríklad nám absentovalo zavedenie európskeho vykonávacieho nariadenia, ktoré sme už mali mať zavedené a hrozili nám sankcie, takže v tomto prípade boli rokovania s Európskou agentúrou pre civilné letectvo naozaj intenzívne. Na medzinárodných projektoch, najmä v oblasti prevádzky dronov, som participoval už aj predtým v súkromnom sektore. Aktuálne som externý študent doktorandského štúdia na Leteckej fakulte Technickej univerzity v Košiciach a zameriavam sa tiež na prevádzku dronov najmä v medzinárodných súvislostiach.

Akú pozíciu má váš úrad smerom k Úradu pre civilné letectvo?

Vzťah je partnerský a koordinačný. Každý z úradov má jasne vymedzené kompetencie, no v praxi úzko spolupracujeme najmä v oblastiach spoločného využívania vzdušného priestoru, letísk a pri harmonizácii postupov. Tak, aby bola zabezpečená bezpečnosť všetkých účastníkov letovej prevádzky.

Ktoré úlohy plníte v medzinárodnom prostredí?

Podieľame sa na práci odborných skupín NATO v rámci tvorby aliančných štandardov v oblasti vojenského letectva. Zabezpečujeme uznávanie certifikácií a zosúladovanie postupov so spojencami. To je nevyhnutné pre spoločné operácie, výcvik aj ochranu vzdušného priestoru. Taktiež sa podieľame na práci odborných skupín ako Single Sky

Committee Európskej komisie, kde participujeme na tvorbe štandardov civilno-vojenskej spolupráce v letectve.

... a v rámci výpomoci ochrany nášho vzdušného priestoru zo strany Česka, Poľska a Maďarska?

V tomto kontexte zabezpečujeme, aby boli všetky činnosti zahraničných leteckých síl vykonávané v súlade s našimi predpismi a aliančnými dohodami. Ide najmä o postupy, koordináciu pravidiel a dohľad nad bezpečnosťou letovej prevádzky počas plnenia úloh ochrany vzdušného priestoru SR.

V čom spočívajú vaše povinnosti smerom k povoleniam pred „rozlietanim“ nových F-16 keď pristanú na Slovensku?

Pred zavedením lietadiel F-16 do prevádzky, úrad vykonáva komplexný certifikačný proces. Ten zahŕňa posúdenie leteckej techniky, pozemnej infraštruktúry, výcviku personálu aj prevádzkových postupov. Cieľom je zabezpečiť, aby prvé lety a následná prevádzka prebiehali maximálne bezpečne v súlade s platnou slovenskou legislatívou, ako aj s dokumentáciou výrobcu leteckej techniky.

A čo sa týka vrtuľníkov Black Hawk?

Pri vrtuľníkoch UH-60M Black Hawk ide o obdobný proces. Dôraz kladieme aj na ich viacúčelové využitie – od vojenských úloh až po podporu civilného prostredia.

Čo všetko ste museli realizovať s príchodom éry dronov?

Nástup bezpilotných prostriedkov si vyžiadala úplnú zmenu a vytvorenie nových pravidiel a postupov, ale boli sme v tom donedávna ešte dosť pozadu. Môžem to posúdiť aj preto, lebo problematike dronov a predpisom súvisiacich s ich prevádzkou som sa venoval už viac rokov aj na medzinárodnej úrovni. Po tom, ako sme nové pravidlá rozbehli, oceňujem spoluprácu s vojakmi. Nehovorili čo a ako sa nedá, ale naopak, chceli vedieť ako to nastavíme a veľmi aktívne s nami spolupracovali. Navyše, v júni 2025 sa nám podarilo na Slovensku vytýčiť prvé zemepisné oblasti, kde z hľadiska našich vojenských záujmov drony lietajú môžu a kde nie. Nechcem sa už vraciäť k tomu, že z tohto pohľadu sme mali sklz niekoľko rokov, ale opäť sa teším, že sa to podarilo. Zároveň riešime certifikáciu dronových systémov, kvalifikáciu obsluhy, integráciu dronov do vzdušného priestoru a najmä otázky bezpečnosti.

Čo vás a nás v tomto „dronovom svete“ ešte čaká?

Ide o mimoriadne dynamicky sa rozvíjajúcu oblasť, ktorá kontinuálne kladie vysoké nároky na flexibilitu regulácie aj preto, lebo očakávame ešte širšie využitie dronov, vrátane autonómnych systémov. Našou úlohou bude zabezpečiť, aby technologický pokrok išiel ruka v ruke s bezpečnosťou a kontrolou. Tiež aby vojenské využitie týchto prostriedkov bolo plne kompatibilné s aliančnými riešeniami.

V čom spočíva význam vášho certifikátu NATO bez obmedzení a prečo ste mali až do minulého leta iba status s obmedzeniami?

V roku 2021 bol na úrade vykonaný audit NATO, ale z dôvodu dvoch nálezov sme získali len certifikát NATO s obmedzením. Bola to vec viacerých rokov a usilovnej „mravčej“ práce príslušníkov odboru zabezpečenia leteckej prevádzky, aby sa nám podarilo splniť všetky požiadavky NATO a boli sme tam, kde patríme. A za to im patrí veľké poďakovanie. Certifikát NATO bez obmedzení totiž potvrdzuje, že náš Úrad vojenského letectva už v oblasti letovej spôsobilosti a dozoru nad vojenským letectvom spĺňa najvyššie aliančné štandardy. Je to prejav dôvery zo strany spojencov a zároveň záväzok udržiavať vysokú úroveň odbornosti a bezpečnosti. Udelenie certifikátu má pre Slovenskú republiku prínosy v posilnení medzinárodnej kredibility

Certifikát NATO bez obmedzení je pre Úrad vojenského letectva aj pre celý rezort obrany zo strany spojencov prejavom dôvery a zároveň je pre nás záväzkom udržiavať v rámci vojenského letectva vysokú úroveň odbornosti a bezpečnosti.

SR v oblasti vojenského letectva, zvýšenie interoperability s členskými štátmi NATO v procesoch údržby, prevádzky a certifikácie leteckej techniky, ako aj v podpore efektívnejšieho medzinárodného zapojenia sa do aliančných projektov. Tiež ide o zlepšenie podmienok pre zavádzanie novej modernej leteckej techniky do ozbrojených síl SR či posilnenie bezpečnosti leteckej prevádzky a schopností MO SR v oblasti regulácie a dohľadu.

Do akej miery bolo zložitá certifikácia získať?

Proces bol náročný. Zahŕňal detailné audity našich postupov, dokumentácie aj praktického výkonu dozoru. Úspešné získanie certifikátu je výsledkom dlhodobej systematickej práce celého kolektívu zodpovedného za letovú spôsobilosť. Výsledky hodnotenia sú uvedené v dokumente NATO Assessment Report (NAR) on the Military Airworthiness System of Slovakia, AC/92(AW)WP(2025)007, ktorý bol v júni 2025 odsúhlasený AWAG a následne schválený Aviation Committee (AVC).

Aké sú ďalšie ťažiskové úlohy úradu?

Medzi naše priority patrí pokračujúci rozvoj bezpečnostnej kultúry v letectve, adaptácia na nové technológie či prehľbovanie medzinárodnej spolupráce. Bezpečné, moderné a interoperabilné vojenské letectvo je základným predpokladom obrany štátu.

Pavol Vitko

Foto Jakub Neubauer

TÉMA

Vodičské preukazy pre „naše“ deti, s ktorými sa usmieva
aj náčelník GŠ gen. Daniel Zmeko
a Milan Gajdoš (dole v strede)

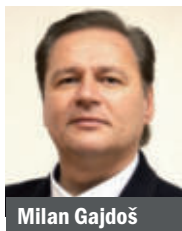
Vojenská podporná nadácia

„Vojenská podporná nadácia vznikla v roku 2011 s pôvodným cieľom vytvoriť solidárny systém pomoci komunite vojakov a zamestnancov rezortu obrany.

Taký, ktorý im bude významným spôsobom pomáhať v zložitých sociálnych situáciách nad rámec oficiálneho zabezpečenia či možností zo strany štátu, ozbrojených síl, poisťovní a ďalších štátnych či verejných inštitúcií,“ konštatuje správca nadácie Ing. Milan Gajdoš, podplukovník v. v.

Vojenská a podporná

„Tiež som bol poberateľom sirotského dôchodku a ak sa aj dnes aspoň trochu vcítim do vašej situácie, tak je nám spolu jasné, čo to človeku dá, ak sa vtedy môže oprieť o niekoho, kto mu pomôže, kto ho podporí,“ prihovoriť sa 18. decembra podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák osmičke študentov, ktorým Vojenská podporná nadácia uhradila vodičské preukazy.

Milan Gajdoš

– a naša vojenská komunita chce byť vašimi priateľmi v každom prípade,“ privítal stredoškolákov.

Prvé vodičské preukazy

A či desiatke detí na prahu dospelosti, lebo dve do Bratislavy pricestovať nemohli, táto skromná predvianočná pomoc prišla vhod?

„Preplatenie vodičáku určite nie je skromný darček a jednoznačne našej rodine pomôže. Nehovoriac už o tom, ako nás doma potešilo, že si na nás vojaci spomenuli,“ povedala študentka Evanjelického bilingválneho gymnázia v Martine, Karin Š., ktorá plánuje vyštudovať psychológiu a následne v tejto profesii pôsobiť v ozbrojených silách. No nielen to. Jej brat Michal, ktorý ju na stretnutie s ministrom a generálom sprevádzal, je už prvák – kadet Akadémie ozbrojených síl. „V armáde slúžila naša mamina. Bola mojim vzorom a aj preto som šťastný, že budem vojakom. Najlepšie delostrelcom, alebo chcem slúžiť v mechanizovanom vojsku.“

No a keď sa mladí hostia rozprávali s ministrom R. Kaliňákom na tému Národných obranných síl, so záujmom reagoval aj Dominik M., žiak Strednej odbornej školy polytechnickej zo Svitú. „Vojenské prostredie som spoznával od malička aj prostredníctvom časopisu OBRANA, ktorý mi už nežijúci ocino každý mesiac nosieval z útvaru. Veľmi si vážim, že si na nás rezort obrany takto spomenul a želal by som to zažiť aj iným dievčatám či chalanom s podobnými osudmi, aký je to dobrý pocit...“ povedal nám už takmer maturant Dominik, ktorý

Deti vojakov debatujú s ministrom Robertom Kaliňákom

chce tiež skúsiť šťastie na Akadémii ozbrojených síl. „Ak by som aj neprešiel prijímacími pohovormi, tak či tak sa hneď prihlásim do armády, lebo chcem byť profesionálny vojak,“ povedal rozhodným hlasom. Dodal, že okrem maturitných predmetov sa sústreďuje aj na fyzickú kondíciu, aby na akadémii nepohorel z preverenia telesnej prípravy.

Dievčatá a chlapci

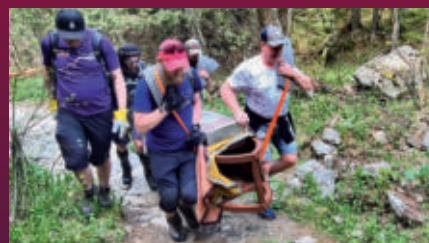
Ako vysvetlil správca VPN M. Gajdoš, nadácia prišla s myšlienkou pomôcť takýmto deťom pred dvoma rokmi. Prvým, nie celkom jednoduchým, krokom bolo vyhľadať dievčatá a chlapcov, ktorí mali jedného z rodičov vojaka – a ktorý už nežije. „Vojenský sociálny systém zabezpečuje zákonné súvislosti s vyplácaním sirotských dôchodkov po profesionálnych vojakoch, to áno, no našou ambíciou je, aby popri zákonnej podpore zostal

Lavičky cti

„Lavičky cti sú spomienkou na generála Milana Rastislava Štefánika a symbolicky pripomínajú všetkých vojakov, ktorí sa zaslúžili o slovenský národ a našu vlasť, o Ozbrojené sily Slovenskej republiky a Slovensko,“ uvádza správca Vojenskej podpornej nadácie Milan Gajdoš, iniciátor a organizátor budovania sliete lavičiek.

Lavičky cti generála M. R. Štefánika môžeme vnímať ako výnimočný príklad úžitkového umenia, ktoré našlo svoje poslanie ako forma úcty k vojenským hrdinom. Milan Gajdoš sumarizuje, že symbolicky pripomínajú slovenských vojenských dobrovoľníkov z revolučných rokov 1848 – 1849 v bojoch za národné oslobodenie. Tiež zá-

sluhy príslušníkov česko-slovenských vojenských légii z konca 1. svetovej vojny vytvorených vo Francúzsku, Taliansku a Rusku pri kreovaní samostatného Československa v roku 1918. „Pravdaže, sú tiež pripomienkou hrdinstva účastníkov protifašistického odboja na východnom a západnom fronte, ako aj v Slovenskom národ-

Lavička cti putuje k Chate M.R. Štefánika na Ďumbieri

nom povstaní počas 2. svetovej vojny. Sú zároveň vyjadrením úcty novodobým vojnovým veteránom po vzniku samostatnej Slovenskej republiky a jej armády v roku 1993, ako aj tým, ktorí sa podieľali na rozvoji našich ozbrojených síl vo svojich domovských posádkach,“ dodáva správca Vojenskej podpornej nadácie. Pri Lavičkách cti

Milí moji kolegovia, vojaci a zamestnanci rezortu obrany, chcel by som sa vám veľmi pekne poďakovať za vašu finančnú pomoc a morálnu podporu, ktorá ma motivuje a pomáha mi pri zlepšovaní zdravotného stavu.

Po niekoľkých rehabilitačných pobytoch v Adeli-Piešťany a v Kováčovej sa mi výrazne zlepšila stabilita tela, pohybové a verbálne schopnosti. Vďaka vám, ktorí mi nezištne pomáhate, napredujem a snažím sa pracovať na sebe čo najviac, hlavne kvôli mojej dcérke a rodine.

desiatnik Milan Duras

(list poslal Milan nadácii v r. 2020 po vážnom zranení a úvodnej pomoci. Fotografia je z vlaňajšieho roka, kedy mu VPN pri zabezpečení rehabilitácií pomáhala ostatný raz).

zachovaný aj ľudský rozmer. Aby deti vedeli, že vojenská komunita na ich otca či mamu nezabudla a že nezabudla ani na ich rodiny. Po rokoch sa totiž väzby takýchto rodín s vojenským prostredím prirodzene vytrácajú. Rodiny žijú svoje životy, presúvajú sa, menia adresy, obmena personálu v dynamickom prostredí súčasných OS SR tiež hrá svoju rolu. Preto sme sa v nadácii rozhodli venovať tejto téme v rámci spektra činností nášho programu S.O.S., ktorý sme naplno spustili v roku 2025. Poskytovanie kontaktov na tieto rodiny síce podlieha zákonným obmedzeniam, ale v spolupráci s útvarmi OS SR a Vojenským úradom sociálneho zabezpečenia sa nadácii podarilo vytvoriť hodnoverný prehľad o pozostalých rodinách, s ktorým

mi môžeme pracovať," vysvetľuje Milan Gajdoš. A koľko týchto detí nadácia nateraz eviduje? „Okolo 150,“ dopĺňa v rozhovore.

Pomoc z galavečera

Celkom úvodným podujatím, ktoré pre 18 detí VPN spolu s rezortom obrany a Ozbrojenými silami zorganizovala, bola rekreácia vlni v lete na jednom zo španielskych ostrovov. Spolu s ich matkami alebo dospelými súrodencami, ktorí ich sprevádzali, to bolo celkovo 28 ľudí. Nasledovalo pozvanie 28. septembra, na Deň ozbrojených síl v Brezovej pod Bradlom aj s rozšíreným programom. A či sa im na dovolenke páčilo?

„Pri mori som bol naposledy keď sme ešte mali tatina a teraz to bolo výborné aj preto, lebo zábavný park bol zážitok, aký som ešte nemal,“ povedal nám siedmak Ivan K. od Nového Mesta nad Váhom, ktorý bol na Tenerife aj so svojimi tromi súrodencami a mamkou. „O nadácii som už niečo vedela, ale keď nám zavolali, bola to senzačná správa aj preto, lebo s mojím partnerom vojakom sme neboli zobrať a zomrel už pred jedenástimi rokmi. No a keď si teraz niekto po toľkých rokoch od armády spomenie, že je tu nejaká bývalá družka s deťmi po vojakovi a pozve ju na dovolenku, poviem vám, to bolo ako zjavenie,“ poďakovala nielen za výlet k moru, ale hlavne za záujem o svoju trinásťročnú dcérku, pani Žaneta K. z Hlohovca.

„Chcem sa veľmi poďakovať za spoluprácu najmä nadporučičke Lucii Martonovej z Ústredia ekumenickej pastoračnej služby a kapitánovi Štefanovi Vystavilovi z kancelárie náčelníka Generálneho štábu, bez ktorých by sme tento letný výlet pre deti a ich sprievod nezvládli,“ ocenil Milan Gajdoš.

A zaujíma vás, z čoho bol pobyt detí a niektorých z ich rodičov hradený? „Predovšetkým z výťažku štvrtého Charitatívneho galavečera Ozbrojených síl SR, ktorý sa uskutočnil 14. februára 2025 v Haliči a na ktorého organizácii naša nadácia participuje od prvého ročníka,“ odpovedá M. Gajdoš.

Dodajme, že po tom, ako bolo zrejme, že výťažok bude určený na pomoc deťom zosnulých vojakov a zamestnancov rezortu obrany, vyzbierali účastníci charitatívneho večera medzi sebou vrátane výťažku z charitatívnej dražby 30-tisíc eur. Desiatkrát viac ako v prvom ročníku. No a tento rok na februárovom 5. charitatívnom večere bola ich skvelá štedrosť približne rovnaká.

„V rámci programu S.O.S budeme od apríla tohto roku prispievať prostredníctvom darovacej zmluvy nateraz 57 deťom do 18 rokov, ktoré sú poberateľmi sirotského dôchodku sumou 200 eur v deň ich narodenín. Chceme tiež pokračovať v preplatení „vodičákov“ osemnástim mladým dospelým, tak ako sme to urobili na Vianoce v roku 2025. Nie preto, že by sme chceli robiť veľké gestá, ale preto aby vedeli, že na nich bývalí kolegovia ich mamín alebo otcov myslia.“

sú v oceľových schránkach vrcholové knihy, kde záujemcovia píšu svoje postrehy, nápady či odporúčania. Každá Lavička cti má navyše na sebe aj QR kód, prostredníctvom ktorého sa záujemcovia môžu zoznámiť s informáciami o tom, kedy bola inštalovaná a komu bola venovaná. Text ilustrujú aj príslušné dobové fotografie či dokumenty. Tu je ich zoznam:

Biele Karpaty, vrch Hrombaba nad Brezovou pod Bradlom
Odhalená: 18. mája 2023
Venovaná: generálovi Milanovi Rastislavovi Štefánikovi, slovenským dobrovoľníkom bojujúcim za národné sebaurčenie v rokoch 1848 – 1849, ako aj slovenským, sovietskym a ďal-

ším partizánom pôsobiacim na slovensko-moravskom pomedzí, ktorí sa v závere svojho protifašistického boja 7. apríla 1945 výraznou mierou podieľali aj na oslobodení Brezovej pod Bradlom.

Ďumbier, Chata generála Milana Rastislava Štefánika

Odhalená: 24. júna 2023

Venovaná: Príslušníkom partizánskej brigády Jánošík, ktorí zahynuli v Slovenskom národnom povstaní a sú pochovaní pri Chate M.R. Štefánika, ako aj všetkým povstalcom, ktorí bojovali v Nízkych Tatrách.

Paríž, mestská časť Meudon, Park mieru

Odhalená: 9. mája 2024

Venovaná: generálovi Milanovi Rasti-

Odhalenie Lavičky cti v Meudone

slavovi Štefánikovi, príslušníkom čs. légii vo Francúzsku v 1. svetovej vojne a slovenským protifašistickým vlastencom bojujúcim proti fašizmu na území Francúzska v 2. svetovej vojne.

Spolubojovníci a kolegovia

Program starostlivosti o vyššie spomenuté deti sme predstavili podrobnejšie aj preto, lebo je v rámci činnosti VPN nateraz najnovší. Vráťme sa teraz ku koreňom činnosti nadácie spred pätnástich rokov.

„Každý z nás môže byť v živote konfrontovaný s nečakanými udalosťami, ktoré nám môžu od základu zmeniť život. Na takéto okamihy, spojené niekedy s náhle podlomeným zdravím, inokedy vplyvom úrazu, stratou blízkeho človeka, požiarom či inými nešťastiami spravidla pripravení nie sme. O to viac, že v profesii profesionálneho vojaka je pravdepodobnosť takýchto zvrátov omnoho vyššia,“ konštatuje podplukovník vo výslužbe Milan Gajdoš, bývalý logista, ktorý okrem iného velil Výcvikovej základni v Kežmarku a od roku 2006 je riaditeľ správy Ústredia Ekumenickej pastoračnej služby v OS a OZ, ktoré spoluzakladal.

Spomedzi už azda stoviek prípadov pomoci, za ktorými stojí VPN, si môžeme len za minulý rok pripomenúť rodinu čatára Ivana K. zo Sliaca, ktorý náhle ochorel a zomrel po tom, ako predtým spolu s manželkou niekoľko rokov obetavo bojovali o zdravie svojej vážne chorej dcéry. Rodina vyčerpala takmer všetky svoje úspory a sily. No a keď dcérka nad chorobou našťastie zvíťazila, ale vzápätí zomrel živiteľ rodiny, rodina ostala bez živiteľa, aj bez prostriedkov.

Alebo keď čatár Martin M. z Levíc náhle odišiel vo veku len 37 rokov, prostredníctvom zbierky VPN sa obratom podarilo pomôcť pozostalej manželke a štyrom sirotám v najťažšom období ich života.

Zamestnankyňa MO SR pani Zuzana Kliská, ktorej náhle zomrel manžel a ostala sama s dvoma deťmi, už s odstupom času rekapituluje pomoc zo strany VPN s Milanom Gajdošom

Keď zhorí byt, ale nie spolupatričnosť s príslušníkom síl pre špeciálne operácie

Aj manželia Eva a Rastislav Ď. sa úprimne tešili z rodinného života, no v marci 2025 sa to zmenilo. Zamestnanec Rasťo mal rád beh a cyklistiku, preto sa v uvedený deň vybral cez pohorie Vtáčnik do práce v Muničnom sklade Nováky na bicykli. Spadol. Cez noc takmer zamrzol a ochrnut. Nadácia v najťažšom období pomohla jeho rodine s tromi deťmi, vrátane financovania Rasťových rehabilitácií.

A 45-ročný slobodník Jaroslav P. z Paty, vojnový veterán, nositeľ medailí Za službu v mierových pozorovateľských misiách II. aj I. stupňa a ďalších ocenení? Bol chorý dlhodobo, až napokon chorobe podľahol. Finančne vyčerpanú rodinu s dvoma deťmi tiež prostredníctvom svojho mechanizmu podporila VPN – čiže vojaci ozbrojených síl a zamestnanci rezortu obrany.

No a spomedzi desiatok ďalších pomoci zo skoršieho obdobia by sme mohli hovoriť napríklad o desiatnikovi Milanovi D., otcovi malej dcéry, ktorý v roku 2018 po nezavinenej autonehode cestou na Železného muža na Lešti ostal pol roka v kóme. Len postupne sa najmä vďaka svojim blízkym a s pomocou opakovaných príspevkov od VPN vracia do bežného života.

Nadácia zabezpečila opakovanú liečbu aj nad rámec bežného poistenia a zákonnej sociálnej starostlivosti, plus viacnásobnú materiálnu pomoc tiež desiatnikovi Ondrejovi K., otcovi dvoch detí, ktorý ostal po akútnom mozgovom infarkte úplne imobilný bez schopnosti verbálnej komunikácie. Alebo keď sa profesionálnej vojačke narodilo dieťaťko, ktoré potrebuje oveľa viac starostlivosti, ako väčšina iných detí...

„Filozofiou nadačných programov „Vzájomná pomoc“, „S.O.S.“ či „ZBIERKY“ je mechanizmus kumulácie zdrojov s využitím možností, ktoré ponúka štát v oblasti darcovstva,“

Javorníky, vrch Sibír

Odhalená: 22. mája 2024

Venovaná: partizánskym skupinám, ktoré v 2. svetovej vojne bojovali proti fašistom na slovensko-moravskom pomedzí v oblasti Javorníkov.

Vysoké Tatry, Kôprová dolina

Odhalená: 7. septembra 2024

Venovaná: v boji zabíjanim partizánom 14. januára 1945 v bunkri nad Troma studničkami, 16 príslušníkom 2. československej paradesantnej brigády a 6 členom sovietskej posádky, ktorí 10. októbra 1944 pri prelete z poľského Krosna na pomoc Slovenskému národnému povstaniu v zlom počasí zahynuli po havárii lietadla na Zadnom

Gerlachu, ako aj všetkým vlastencom, ktorí položili život v boji proti fašizmu na území Vysokých Tatier.

Horehronie – Polomka,

Polomé očko

Odhalená: 5. júna 2025

Venovaná: americkým a britským účastníkom SNP, ako aj všetkým protifašistickým bojovníkom z Horehronia.

Vihorlat, Sninský kameň

Odhalená: 13. septembra 2025

Venovaná: pamiatke nasadenia čs. ženistov počas karpatsko-duklianskej operácie, slovenským ženistom nasadeným v operáciách medzinárodného krízového manažmentu po roku 1993, tiež je

Lavička cti na Sninskom kameni

vyjadrením úcty za pomoc ženistov slovenským občanom počas záplav, požiarov, snehových kalamít a ďalších krízových situácií.

vysvetľuje M. Gajdoš systém činnosti VPN a pokračuje: „V súčasnosti je to platná asignácia 2 % daní, ako aj využitie dobrovoľných príspevkov profesionálnych vojakov a zamestnancov rezortu či verejnosti. Vráťane zbierok, ktoré vyhlasujeme vždy po dohode a v spolupráci s rodinou a s velením toho-ktorého útvaru, kde treba niekomu pomôcť akútne. Do našich programov je systematicky zapojených 43 útvarov, zariadení a veliteľstiev OS SR čo je v rámci ozbrojených síl už viac ako 90 %.“

A konkrétna sumarizácia? „V roku 2025 sme vďaka týmto programom pomohli 52 na to odkázaným rodinám čiastkou 144 723 eur. Tiež sme zafinancovali viac ako pol stovky útvarových verejnoprospešných aktivít v čiastke vyššej ako 130 000 eur,“ špecifikuje M. Gajdoš. Dodajme pritom, že celé účtovníctvo je každoročne preverované oficiálnym auditom. A tiež môžeme napríklad pripomenúť, že až 90% z prostriedkov vyzbieraných z 2% daní ostáva priamo na útvaroch, kde o ich využití rozhodujú tamojšie komisie. Pritom podpora komunitného vojenského života znamená aj podporu rôznych spoločenských či športových podujatí – od tých pre deti až po posledné rozlúčky s kolegami.

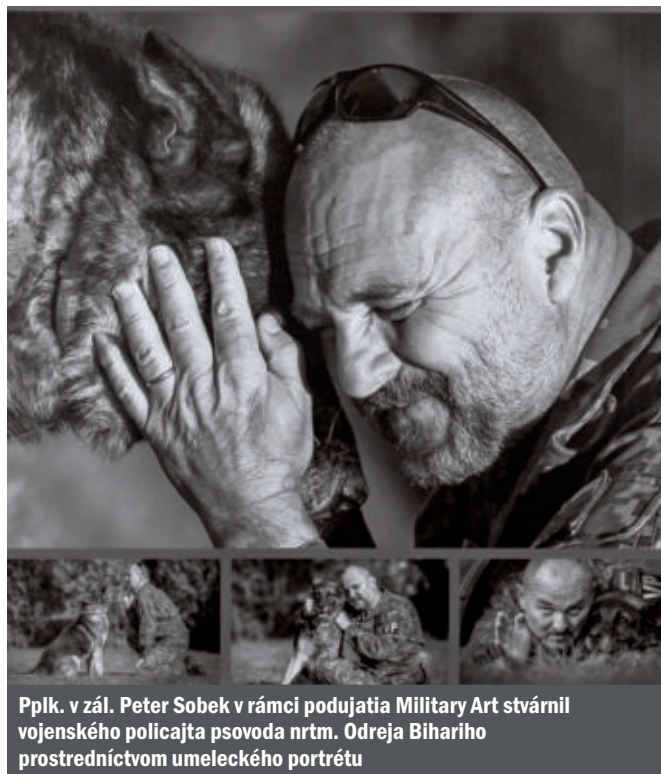
Úcta veteránom

Rozličné neštátne nadácie vojakov pôsobia či pôsobili dávno aj v iných krajinách. Napríklad dve britské už od polovice 90. rokov každoročne finančne podporovali všetkých našich účastníkov západného odboja. Prečo? Preto, lebo protifašistickí bojovníci zo západu boli po roku 1948 totalitným režimom perzekvovaní a takmer všetci sa museli živiť len prácou hlboko pod svoju kvalifikáciu. Preto aj ich dôchodky boli mimoriadne nízke a britskí vojaci sa im snažili pomôcť. Dvom posledným vdovám po týchto veteránoch pomáhajú až doteraz.

Od predvlani však našim žijúcim účastníkom národného boja za oslobodenie pomáha aj VPN „Keď sme v roku 2024 na oslavách Dňa Ozbrojených síl SR v Brezovej pod Bradlom začali s organizovaním prvej zbierky s cieľom finančného príspevku pre posledných žijúcich účastníkov protifašistického odboja, nevedeli sme jednu vec...“ nadhodil M. Gajdoš.

A akú? „Nuž – ako budú reagovať samotní veteráni.“

A výsledok? „Len jeden konkrétny príklad: Pán Vladimír Strmeň, ktorý sa napriek vysokému veku a nie ideálnemu zdravotnému stavu stále snaží aj osobne odovzdávať verejnosti posolstvo Slovenského národného povstania, okrem úprimného poďakovania ocenil, že si práve potrebuje dať opraviť chladničku. Tešil sa, že takto mu ju vlastne opravia tí, ktorí prispeli do našej zbierky. Čiže vojaci. S jednoznačne pozitívnym poďakovaním za predvianočný príspevok sme sa stretli aj u ostatných – a to v rámci oboch doterajších ročníkov.“

Pplk. v. zál. Peter Sobek v rámci podujatia Military Art stvárnil vojenského policajta psovoda nrtm. Odreja Bihariho prostredníctvom umeleckého portrétu

Popri predvianočnom príspevku všetci veteráni ocenili atmosféru osobných návštev, ktoré boli v réžii rezortného Oddelenia starostlivosti o vojnových veteránov a vojenských dôchodcov. VPN s ním úzko spolupracuje, podobne ako spolupracuje takmer ruka v ruku s Ústredím ekumenickej pastoračnej služby v Ozbrojených silách SR a ozbrojených zboroch SR.

Prienik s umelcami

„Výťažok z piatich pokračovaní benefičných koncertov Očami srdca, ktoré sme organizovali spoločne s Ústredím, bol tiež určený na humanitárne účely. Vráťane začiatku leta 2022, kedy sme sa aj v spolupráci s ukrajinskými partnermi dohodli, že za vyzbierané financie zorganizujeme neďaleko Kyjeva päť terapeutických táborov pre deti, ktoré vo vojne prišli o domov – a niektoré aj o rodičov.“

Dodajme, že dvakrát bola súčasťou koncertov Očami srdca aj vernisáž umeleckých diel pod názvom Military Art. O čo vlastne v tomto originálnom projekte išlo? „Snažili sme sa prepojiť civilnú umeleckú komunitu s najdôležitejšími vojenskými tradíciami. Zakaždým sme vybrali cca poltucta osob-

Martinské hole a Lavička cti venovaná aj vojakom martinskej posádky Ozbrojených síl SR

Martinské hole, pri chate Javorina
Odhalená: 6. októbra 2025
Venovaná: vojakom martinskej posádky Ozbrojených síl SR za ich

úsilie a profesionalitu pri budovaní Ozbrojených síl SR doma i v zahraničí, ako aj povstalcov v Turci a príslušníkom 1. čs. armádneho zboru a Červenej armády, ktorí sa podieľali na oslobodzovaní Martina a jeho okolia.

Banská Bystrica,
areál Múzea SNP

Odhalená: 13. novembra 2025
Venovaná: účastníkom Slovenského národného povstania najmä v banskobystrickom srdci Povstania.

Tento rok by Lavičky cti mali byť inštalované napríklad v Slovenskom raji na Košariskách, v Seredi, Trenčíne, Hodoníne či v Leviciach.

Úspešná púť

Dušan Ferianc

Autorom umeleckého návrhu Lavičky cti je Ing. arch. Dušan Ferianc, PhD, ktorý v rokoch 1985 – 1989 absolvoval štúdium na Fakulte architektúry Slovenskej vysokej školy technickej

v Bratislave. Okrem iných pozícií pôsobil na Fakulte architektúry Slovenskej technickej univerzity Bratislava a v súčasnosti je autorizovaný architekt.

Čo vás inšpirovalo, keď ste vytvárali pôvodný návrh Lavičky cti?

ností protifašistického odboja a tak isto šesť novodobých veteránov, čiže účastníkov operácií medzinárodného krízového manažmentu. Inšpirovaní ich príbehom dvanásť výtvarníci či sochári vytvorili umelecké diela. Tie sme najskôr vystavili na koncerte Očami srdca, podľa nich vznikol aj kalendár, no a napokon sme ich na viacerých spoločenských podujatiach rezortu obrany dali do dražby. Výťažok išiel na humanitárne ciele v súlade s poslaním VPN,“ vysvetlil M. Gajdoš. Pripomeňme, že počas dvoch ročníkov Military Art sa nechali inšpirovať vojenskými osudmi napríklad aj takí renomovaní umelci ako Ivett Axamitová, Fero Guldán, Martin Kellenberger či Katarína Böhmová-Trizuljaková. A námetom pre ich tvorbu boli príbehy povstalcov, Branislava Tvarožeka, Anny Bergerovej, Karola Kunu, Ota Šimka či Vladimíra Strmeňa. Plus mierotvorcovia, majorka Ingrid Karásková, naša prvá veliteľka na Cypre, generálmajor Ondřej Novosad, ktorý ako prvý velil Slovákom v Kosove aj v Iraku, nadrotmajster Ondrej Bihari a jeho pes Roni vyznamenaní v Afganistane či expert na EOD plukovník Roland Bartakovics.

Tabule aj knihy

Takpovediac k sprievodným programom VPN patrí aj podpora historického povedomia s dôrazom na vojenskú históriu. Popri Lavičkách cti, o ktorých píšeme na inom mieste, sú to napríklad pamätne tabule hrdinovi 311. čs. bombardovacej perute RAF generálmajorovi v. v. Ivanovi O. Schwarzovi v Bytči či celkom zabudnutému bojovníkovi vojakovi Bernardovi Papánkovi v Šajdíkových Humenciach.

VPN podporila aj niekoľko filmových dokumentov či vydanie kníh. Publikácia An-24 nedoťel predstavuje príbehy všetkých vojakov aj jedného civila, ktorí zahynuli počas leteckej havárie 19. januára 2006 pri návrate z operácie KFOR pri obci Hejce. Pokoriteľ Alsterufera je dielo o našich letcoch na západnom fronte a Okamihy vzdoru v okresoch Považská Bystrica, Púchov a Ilava sú venované protifašistickému odboju v uvedenom regióne.

Kniha **Princ a krásna zeme** prináša rozprávky z 30 krajín, kde pôsobili slovenskí mierotvorcovia

Pamätná tabuľa genmjr. Ivanovi Schwarzovi v Bytči

„Veľmi ma potešilo vydanie knihy Princ a krásna zeme, v ktorej sme publikovali rozprávky z tridsiatky krajín, v ktorých po roku 1993 pôsobili slovenskí vojaci v operáciách medzinárodného krízového manažmentu,“ usmial sa M. Gajdoš. „Počas dvoch Vianoc bola táto bohato ilustrovaná slovensko-anglická rozprávková kniha distribuovaná všetkým vojenským rodinám, ktorých príslušník bol cez uvedené sviatky nasadený v zahraničnej misii.“

Motivácia a úsmev

A čo vlastne viedlo Milana Gajdoša k tomu, že sa do založenia VPN pustil? „Ako dlhoročný profesionálny vojak som v ozbrojených silách vnímal absenciu neziskovej organizácie, ktorá by systematicky pomáhala a podporovala vojakov, zamestnancov, vojenských dôchodcov a ich rodiny v ich prirodzených prostrediach - v útvaroch a zariadeniach, kde slúžia. Mám pritom osobnú skúsenosť, že vojenský útvar vie fungovať ako rodina. Že sa dokáže postarať o svojich, že vie aj pomôcť okoliu. Vždy to však chce niekoho, kto sa pustí do organizácie - a potom tých, ktorí všetko čo treba organizujú a spolupracujú na svojich úrovniach. Je to o dobrom úmysle, pozitívnej energii, ústretovosti, dôvere a žičlivosti,“ opäť s úsmevom konštatuje Milan Gajdoš a vymenúva s úprimným poďakovaním desiatky partnerov z jednotlivých útvarov, z generálneho štábu aj z ministerstva obrany, bez ktorých by táto činnosť vojenskej a rezortnej podpory a solidarity nebola možná. Začínajúc napríklad nadrotmajstrom Jozefom Blahom zo Sereďe a končiac čatárom Michalom Molnárom z Valaškovíc.

Tému pripravil Pavol Vitko

Foto: pplk. v zál. Peter Sobek, Richard Zimányi, npor. Lucia Martonová, slob. Patrícia Kvaková, MO SR a autor

Pri návrhu tvaru Lavičky cti resp. Štefánikovej Lavičky cti, som sa nechal inšpirovať gondolou (trupom) lietadla Caproni Ca.33, v ktorom generál zahynul. Nápad prišiel na bratislavskom letisku počas čakania pod vystavenou zavesenou replikou stroja.

Aký ste zvolili materiál?

Ako materiál sme použili Corten, čo je oceľ s nízkym obsahom iných kovov. Pôsobením počas sa na ňom vytvára ochranná oxidová vrstva patiny. Tá zabraňuje hĺbkovej korózii a je preto bezúdržbová s dlhou životnosťou.

Aký je váš vzťah k ozbrojeným silám?

Ak nepočítam ročnú prezenčnú službu ešte za federálnej armády, s kolegami sme robili návrh kaplnky

v objekte Dukelských kasární. Tiež sme vypracovali projekt Pastoračného centra v priestoroch Centra výcviku Lešť. Zaujímam sa aj o vojenskú históriu a Ozbrojené sily SR vnímam ako dôležitú súčasť existencie nášho štátu.

Hrombaba, Brezová pod Bradlom

Máte nejaký bližší rodinný vzťah k protifašistickému odboju?

V odboji počas SNP zahynul môj prastrýko, rozviedčik Július Ferienc (2. apríl 1914 – 2. február 1945 Kováčová). V rodine sme utrpeli veľkú stratu aj popravou Alžbety Šenoldovej – Šimčískovej (22. január 1910 Vrútky – 26. január 1943 Mauthausen) za účasť na operácii Antropoid, ktorú popravili v koncentračnom tábore.

Vedeli ste si predstaviť, že vaše Lavičky cti budú inštalované na toľkých miestach?

Pri návrhu Lavičky cti som nemal predstavu o množstve jej kópií. Samozrejme ma jej úspešná púť teší.

CV90 budúcnosť slovenských mechanizovaných práporov

V roku 2022 podpís zmluvy so Švédskom rozhodol, že slovenské pásové bojové vozidlá BVP-1 a BVP-2 nahradia moderné švédske CV90. Po takmer štyroch rokoch program vstupuje do finálnej fázy. Vo švédskom Örnköldsviku 20. februára predstavili prvé sériové vozidlo CV9035SK, vyrobené priamo pre Slovensko. Pre Ozbrojené sily Slovenskej republiky sa začala nová éra mechanizovaných práporov.

Švédske pásové bojové obrnené vozidlá CV90, ktorých výrobu v súčasnosti zastrešuje spoločnosť BAE Systems AB, už používa desať európskych armád. V súčasnosti patria k najrozšírenejším moderným obrneným vozidlám. Vozidlá už boli aj úspešne nasadené v boji – v Afganistane, aj na Ukrajine. Naše Ozbrojené sily tak postupne získajú moderné, rozšírené a osvedčené vozidlo. Bojové varianty v počte 122 kusov postupne nahradia staršiu techniku sovietskej konštrukčnej školy.

Tank pre pechotu

História vozidla siaha až do 80. rokov. Doktrína švédskej armády počítala s možným sovietskym útokom na sever cez fínske územie ako s najväčšou možnou pozemnou hrozbou. Do drsnej severskej krajiny sa nehodili ťažké tanky ani pásové transportéry Pbv 302, ktorými mechanizované útvary švédskej armády disponovali. Preto padlo rozhodnutie, že budúce obrnené vozidlo bude disponovať výbornou pohyblivosťou v ťažkom teréne, aj kanónom, schopným ničiť ľahko až stredne pancierované ciele protivníka. Výsledkom prác bolo vozidlo Stridsfordon (bojové vozidlo) 90, predstavené začiatkom

90. rokov. Podobne ako jeho predchodca Pbv 302 aj vozidlo Strf 90 bolo určené pre mechanizované jednotky a umožňovalo prepravu mužstva. Pre zvýšenie pancierovania a zväčšenia bojového priestoru posádka však mohla prepraviť menej vojakov (celkovo sedem).

Vozidlá Pbv 302 disponovali poloautomatickým kanónom m/47D kalibru 20 mm, ktorý slúžil len na podporu pechoty v boji proti ľahkým cieľom. Podľa švédskej doktríny transportné vozidlá priamo podporovali pomocou 90 mm kanóna ľahké tanky Ikv 91, ktoré s transportermi Pbv 302 zdieľali niekoľko rovnakých komponentov. Budúce vozidlá Strf 90 boli na rozdiel od iných západných aj východných bojových vozidiel vyzbrojené poloautomatickými kanónmi Bofors 40/70B kalibru 40 mm. Výkonný kanón reflektoval požiadavku na boj proti obrneným cieľom a možnosťou nahradiť transportéry Pbv 302 aj ľahké tanky Ikv 91 jedným typom vozidla. Dostalo názov Strf 9040 (posledné dvojčíslice odkazuje na kaliber použitého kanóna), pričom variant s týmto kanónom sa stal hlavným bojovým obrneným vozidlom švédskej armády a slúži v nej dodnes v niekoľkých modernejších verziách.

CV90 na export

Postupným zavádzaním Strf 9040 do švédskej armády sa vozidlo dostalo aj na medzinárodný trh pod pomenovaním CV90 (combat vehicle – bojové vozidlo), ktoré sa v zahraničí používa dodnes. Prvým zahraničným odberateľom sa stal členský štát NATO – Nórsko. Vozidlo preto vyzbrojili 30 mm kanónom Bushmaster II, ktorý bol v Aliancii, na rozdiel od švédskeho 40 mm Boforsa, rozšírený. Nový variant vozidla tak dostal názov CV9030, resp. CV90 Mk I (prvý výrobný model). Fínsko a Švajčiarsko sa stali odberateľmi CV9030 Mk II – vylepšenej, ťažšej verzie CV90, ktorá disponovala modernejšími systémami, aj možnosťou niesť modulárne pancierovanie. Pre vyššiu hmotnosť vozidlá dostali výkonnejšie motory Scania.

S príchodom 21. storočia sa modernizačný vývoj CV90 začal upriamovať smerom na požiadavky členských štátov NATO. Väčšina európskych aliančných krajín používala dosluhujúce americké transportéry M113. Exportný úspech CV90 Mk I a Mk II v skandinávskych krajinách a vo Švajčiarsku švédskemu CV90 naštartoval kariéru ako jednému z najrozšírenejších európ-

ských bojových vozidiel, ktoré sa stalo produktom schopným plnohodnotne nahradiť staršie dosluhujúce zbrane. Novú sériu Mk III vyvinuli na základe skúsenosti z mierových misií, kde sa ako jedna z najväčších hrozieb ukázali míny. Mk III dostali silnejšiu pancierovanú korbu, výkonnejšie elektronické systémy a senzory. Na rozdiel od vozidiel radu Mk I či Mk II mohli byť Mk III vyzbrojené aj 35 mm, resp. 50 mm poloautomatickým kanónom Bushmaster III. Výrazným posunom bola možnosť inštalácie riadených protitankových rakiet. Nové rady vozidiel objednalo Dánsko, Holandsko a niekoľko nakúpilo znovu aj Nórsko.

Zatiaľ poslednou vyrábanou sériou bojových vozidiel CV90 je Mk IV. Nová séria je určená už pre prostredie sieťovo prepojenej armády, možnosti ovládania UAV či inštalácie aktívnej ochrany. CV90 Mk IV si zachováva možnosť použitia viacerých druhov kanónov či riadených striel. Zatiaľ nimi disponujú krajiny, ktoré nimi začali nahrádzať starú techniku sovietskej konštrukčnej školy – Česko, Estónsko, Litva a Slovensko. Ozbrojené sily Slovenskej republiky budú disponovať vozidlami s kanónom Bushmaster III kalibru 35 mm s programovateľnou muníciou, ktorý je v boji proti ťažšie obrneným cieľom doplnený protitankovými riadenými strelami Spike LR2. Vozidlá budú vybavené aktívnou ochranou Iron First spoločnosti Elbis. Na výrobe a kom-

pletizácii slovenských CV9035 sa bude podieľať viac než dvadsať spoločností.

Využitie v boji

Ako prvé využili CV90 priamo v boji nórske sily v Afganistane. Počas operácie Harakat Yolo v roku 2007 dokázali nórske jednotky vďaka CV9030 odraziť útok talibanských jednotiek v meste Ghormach. Bojové použitie nórskeho CV90 nasledovalo aj ďalší rok, pri vjazde jedného z vozidiel na improvizovanú nálož zahynul nórsky vojak. V apríli 2010 boli výbuchom improvizovaných náloží zasiahnuté dve dánske CV90. Hoci utrpeli poškodenia vo forme zničených kolies a pásov, posádky vyviazli bez zranení. O niekoľko mesiacov neskôr nemala podobné šťastie posádka iného dánskeho CV9035, ktoré sa pri výbuchu silnej náložky prevrátilo. O život prišli dvaja vojaci.

Neplánovaným používateľom CV90 sa stala Ukrajina. Švédsko darovalo v roku 2023 Ukrajine päťdesiat vozidiel Strf 9040 (resp. CV9040) spolu so staršími vozidlami Pbv 302. Podľa rôznych zdrojov sa aktívne využívajú na fronte v oblasti Donbasu. Ukrajinská armáda údajne využíva aj kamuflážnu sieť Barracuda, ktorá výrazne znižuje tepelné vyžarovanie. Ukrajinskí vojaci si cenia vysokú mobilitu vozidiel, aj ich odolnosť a výzbroj.

Nielen ako BVP

Tak ako pri iných bojových vozidlách, základná korba CV90 sa využíva aj s rôz-

nymi špecializovanými nadstavbami. Popri ženijných, zdravotníckych, pozorovacích či veliteľských vozidlách vyniká model Luftvärnskanonvagn 90, ktorý je protiletadlovou verziou Strf 9040. Vozidlo má na veži inštalovaný radar PS-95. Posádka vďaka tomu dokáže úspešne bojovať proti pozemným aj proti vzdušným cieľom, ako sú vrtuľníky. Zaujímavým vozidlom, na ktorého vývoji a výrobe sa podieľa aj slovenská spoločnosť Konštrukta, je Granatkastarsarbandvagn 90, známe aj ako Mjölner (kladivo). Je vybavené dvoma 120 mm mínometmi, čo švédskej armáde (ktorá je zatiaľ jediným odberateľom) zaručuje kompatibilitu so Strf 90.

Medzi v našom priestore medializovanými verziami vyniká hlavne ľahký tank CV90120, podporné bojové vozidlo, využívajúce kombináciu podvozku CV90 a 120 mm kanónu. Aj keď sa zatiaľ, podobne ako jeho predchodca CV90105, nedostal do výzbroje žiadnych armád, je vybavený 120 mm kanónom a výrobca sa snaží o jeho predaj najmä armádam, ktoré modernizujú tankové vojská. Prípadne majú ambíciu vybaviť jednotky s bojovými vozidlami pechoty aj protitankovými vozidlami. Vozidlo je tak ľahšie ako štandardný hlavný bojový tank, využíva však ochranu len na úrovni štandardného CV90.

Jaroslav Cabuk

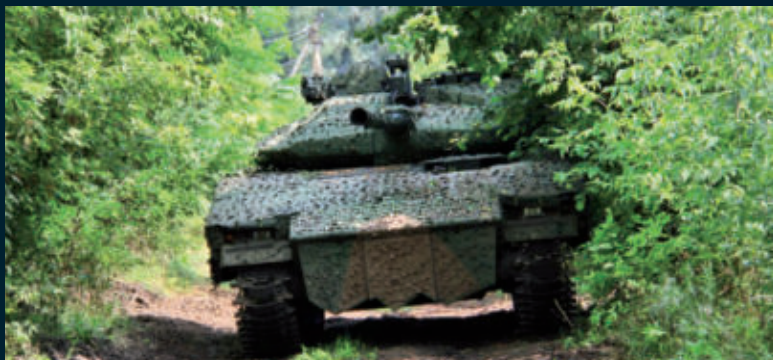
Foto: Jakub Neubauer, Försvarsmakten, BAE Systems AB, PRT Meymaneh

Strf 9040 švédskej armády. Jednou z výrazných črt švédskych vozidiel je výzbroj v podobe 40 mm kanóna.

Nórske CV9030 prešli bojovým nasadením v Afganistane. Vozidlo v pozadí poškodil výbuch nástražného výbušného zariadenia.

Ukrajinské CV9040 využívajú maskovaciu sieť Barracuda, ktorá znižuje tepelné vyžarovanie

Protiletadlový variant Lkv 90 švédskej armády. Na veži vozidla je inštalovaný radar PS-95.

Česi a Turci predstavujú C-UAS

Česká spoločnosť Excalibur International a turecká spoločnosť Aselsan podpísali strategickú dohodu s cieľom vytvoriť spoločný podnik zameraný na vývoj nových vozidiel protivzdušnej obrany, resp. kategórie C-UAS (proti dronom).

Projekt vozidla sa skladá z integrácie tureckého protiletadlového kanónového systému Korkut kalibru 35 mm na český podvozok Tatry 6×6. Výsledné vozidlo zmierni silnejúci dopyt po protidronových zbraniach nielen na európskom trhu.

..... Jaroslav Cabuk • Foto: Aselsan, Magyar Honvédség, Puolustusvoimat, Rheinmetall, Svenska armén

Švédi nad Islandom

Ochrany vzdušného priestoru (Air Policing) Islandu sa od februára zhostí švédske letectvo. Na ochranu vzdušného priestoru Islandu, ktoré nemá vlastné ozbrojené sily, vyčlení 6 lietadiel JAS-39C Gripen z výzbroje leteckého krídla F 7 a približne 110 príslušníkov pozemného personálu. Keďže vzdušný priestor ostrovného štátu chráni Severoatlantická aliancia, pre Švédsko (ktoré do NATO vstúpilo v roku 2024) je to vôbec prvá misia nad Islandom.

Talianska armáda dostala nové Lynxy

Do výzbroje viacúčelového testovacieho centra talianskej armády pribudli štyri nové bojové vozidlá KF41 Lynx. Prvé KF41, ktoré Taliansko vybralo ako pásové bojové vozidlá pre svoju armádu, sú zatiaľ v konfigurácii pre maďarské ozbrojené sily ako prvého odberateľa tohto typu techniky. Štyri Lynxy, ktoré budú slúžiť primárne na výcvik a oboznamovanie sa s novými vozidlami, budú neskôr upravené podľa talianskych požiadaviek. Talianska armáda chce disponovať dohromady 21 vozidlami KF41, pričom zvyšné bojové vozidlá (až tisíc kusov) budú vyvinuté práve na základe KF41.

Prvé strel'by nových Challengerov

Po viac ako troch desaťročiach sa v Británii uskutočnili strel'by z nového typu tanku. Challenger 3, ktorý sa má stať novým hlavným bojovým tankom britskej armády, úspešne absolvoval strel'by s posádkou vo veži v testovacom centre ministerstva obrany Veľkej Británie. Tank je vyzbrojený 120 mm kanónom L55A1 od spoločnosti Rheinmetall, čo potvrdzuje úzku spoluprácu naprieč európskym obranným priemyslom. Tanky Challenger 3 nie sú nové, ide o modernizáciu predošlého typu Challenger 2. Britská armáda ich chce 148.

Fínsko zavedie protipechotné míny

Fínsko v januári oficiálne odstúpilo od Ottawského dohovoru o zákaze protipechotných mín. Odstúpenie podľa vyjadrenia fínskej armády znamená možnosť opätovne zavádzať do výzbroje fínskej armády protipechotné míny. Už začiatkom tohto roka sa má vo fínskej armáde obnoviť výcvik v používaní týchto mín a v neposlednom rade aj ich obstarávanie, prípadne aj domáca výroba. Fínska armáda uviedla, že tento typ mín bude používať len v núdzových prípadoch. Ich zavedenie a výcvik v ich používaní sa plánuje na rok 2027.

Maďarské Mi-24 dolietali

Mi-24 maďarských síl 4. februára tohto roku oficiálne ukončili svoju službu. Napriek vysokému počtu vrtuľníkov, ktoré Maďarsko od začiatku ich služby vo svojej výzbroji malo, sa jej konca dočkalo osem kusov. Posledné

helikoptéry prešli čiastkovou modernizáciou v Rusku pred ôsmimi rokmi. Rolu bojových helikoptér v maďarských vzdušných silách prevzali ľahšie vrtuľníky H145M spoločnosti Airbus. Osud vyradených Mi-24 nateraz nie je známy.

Súčasnost' a budúcnosť ochrany Pobaltia

Pobaltské štáty, na rozdiel od Ukrajiny, nezdedili téměř žiadnu výzbroj zo sovietskych zásob. Do svojej obrany začali výraznejšie investovať až po roku 2014. V tomto kontexte treba vnímať aj správy o vojenských výdavkoch atakujúcich 5 percent HDP – často ide o investície do najzákladnejšej infraštruktúry.

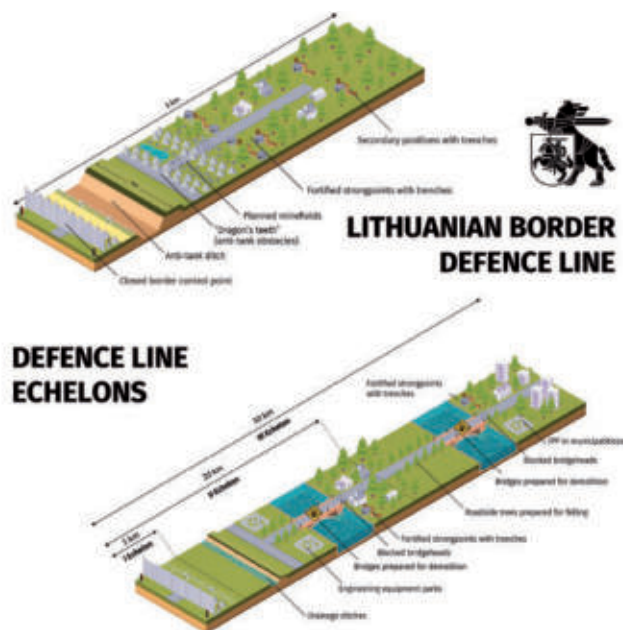
Vzhľadom ku geografickej aj kultúrnej blízkosti všetkých troch pobaltských štátov (Estónsko, Lotyšsko a Litva) sa rozbieha spoločná koordinácia v prístupe k budovaniu obrany. Prvým úspešným projektom je spoločný nákup raketometov M412 HIMARS. Druhým je rozsiahlejší projekt sofistikovaných viacvrstvových obranných línií tiahnuce sa cez celé Pobaltie. Vyššia miera koordinácie pri potenciálnych spoločných nákupoch by pomohla pri vyjednávaní cien za kus techniky pri väčšej objednávke. Zároveň by sa tak zvýšila interoperabilita, dostupnosť náhradných dielov a samotná údržba.

Protivzdušná obrana

Vzdušné sily pobaltských štátov prevádzkujú len prepravné vrtuľníky a lietadlá, pričom Litva sa chystá svoje dopravné letectvo modernizovať lietadlami C390. Žiadna z troch pobaltských krajín nemala od svojho vzniku vo výzbroji stíhacie ani bojové letectvo, ktoré by slúžilo aj pre potreby protivzdušnej obrany. Ochranu zo vzduchu v súčasnosti zaisťuje misia NATO Baltic air policing, základne Āmari a Šiauli nemajú vybudované ani bunkre pre lietadlá. Momentálne sú od konca júla 2025 v Estónskej Āmari umiestnené štyri F-35 talianskych vzdušných síl. V litovskej Šiauli sú zase štyri maďarské Gripeny a osem španielskych Eurofighterov.

Investície šli dosiaľ do pozemnej protivzdušnej obrany. Spoločný nákup v tejto oblasti uskutočnili Estónsko s Lotyšskom. Oba štáty spolu objednali po tri systémy IRIS-T SLM s doletom 40 km. V tejto kategórii urobila ešte predtým samostatný nákup Litva. Tá má minimálne tri systémy NASAMS 3, celkove je však pravdepodobne objednaných šesť. Tento systém má s raketami AMRAAM-ER (systém používa aj štandardný AMRAAM aj Sidewinder) dolet až 60 km, nie je však známe, či ich kúpila.

Najväčšie zastúpenie majú prenosné systémy typu MANPADS. Litva nedávno objednala švédске systémy RBS 70 NG s doletom 9 km, umiestnené na vozidlách JLTV. Na rovnakých vozidlách je taktiež umiestnený radar Giraffe. Systémy RBS 70, resp. RBS 70 NG, má vo výzbroji aj Lotyšsko. Armády všetkých troch štátov používajú aj z ramien vojakov odpaľované systémy Grom a novší variant Piorun s doletom približne 6,5 km. Estónsko taktiež zaviedlo systémy Mistral 2 a 3 s do-

Litovské obranné línie

letom približne 6 km. Pre úplnosť treba dodať, že pre systémy MANPADS nakúpil každý z pobaltských štátov stovky rakiet. Majú aj staršie, potenciálne modernizovateľné sovietske protiletadlové kanóny.

Situácia je pomerne dobrá aj v oblasti situačného povedomia vo vzduchu. Litva má objednaných niekoľko holandských radarov GM200. Okrem nich sú v službe tri nemecké radary TMRL-3D, tri španielske radary LANZA 3D a objednané sú tiež tri americké AN/TPS-77. Zaujímavosťou je, že systémy MANPADS majú tiež alokované svoje vlastné radary – dva Sentinely a šesť Giraffe. Nový systém na JLTV tak vlastne len nadväzuje na túto tradíciu. Štyri radary Sentinel, šesť radarov AN/TPS-77 a Giraffe má aj Lotyšsko. Estónsko má päť radarov Giraffe a jeden AN/TPS-77, okrem nich však prevádzkuje dva radary GM403 a objednané má aj dva nové GM400a. Radarové systémy baltských štátov sú súčasťou jednotnej spoločnej siete BALTNET (Baltic Air Surveillance Network).

Lotyšský Black Hawk

Čiastočnú podpornú úlohu v protivzdušnej obrane môžu čiastočne plniť aj moderné bojové vozidlá pechoty s poloautomatickými kanónmi, ktoré pobaltské štáty objednali. Moderné elektro-optické senzory v kombinácii s automatickými kanónmi dokážu plniť aj túto úlohu, primárne však len proti nízko letiacim pomalým cieľom (akými sú napr. helikoptéry).

Ťažké pozemné vozidlá

Medzi spomínané pásové BVP sa ťahúňom Pobaltia stávajú vozidlá CV90. Estónsko ich objednalo z Holandska v počte 44 kusov vo verzii CV9035NL. Zakúpilo aj 37 podvozkov CV90 bez kanónových veží. Tie budú vyzbrojené vežou Protector RS4 RWS (s ťažkým guľometom a PTRS Javelin) a budú slúžiť ako podporné vozidlá. Litva sa pridala ku škandinávskej objednávke CV90 MkIV s celkovým počtom vyše 100 vozidiel, pričom jadro pásových obrnených transportérov predstavujú americké vozidlá M113. Lotyšsko na rozdiel od zvyšných krajín sa rozhodlo ísť cestou vozidiel ASCOD 2, ktoré doplnia stávajúce počty vozidiel Scimitar, ktoré sú bojovými variantmi vozidiel CVR. Vozidlá Scimitar v lotyšských službách síce sú vybavené automatickým kanónom, ten však nie je stabilizovaný ani spriahnutý s modernými elektro-optickými senzormi, čiže je pre PVO temer nepoužiteľný.

Estónsko aj Lotyšsko sú významnými používateľmi fínskych kolesových obrnených vozidiel Patria. Viac než 200 vozidiel variantu 6×6 bude používať Lotyšsko, Estónsko zas približne 130 vozidiel XA-180 a 188. To používa zároveň turecké šesťkolesové vozidlá Otokar ARMA. Litva má v súčasnosti aj 89 kolesových BVP Boxer, objednaných je ďalších 27, niekto-

ré z nich však budú v ženijnej úprave. Litva ako jediná pobaltská krajina plánuje vybudovať tankový prápor, pričom žiadna z baltských krajín od svojho vzniku vo svojej výzbroji tanky nemala. Zhruba miliardu eur bude investovať do päťdesiatky tankov Leopard 2A8. V tomto kontexte je vhodné spomenúť rozhodnutie Nemecka zriadiť v Litve permanentnú nemeckú základňu pre 5 000 vojakov, pričom Bundeswehr v Litve nasadzuje práve tanky tohto typu.

Už spomenuté úspešné spoločné obstaranie raketometov HIMARS pozostáva z nákupu dvoch desiatok odpaľovacích zariadení, až 1 008 rakiet GMLRS s doletom 80 km, 864 rakiet GMLRS-ER s doletom 150 km a 46 rakiet ATACMS s doletom 300 km. Litva oznámila zámer nakúpiť ďalšie rakety vrátane nových PRSM s doletom vyše 500 km. Estónsko chce taktiež navýšiť počet rakiet, podľa vzoru Poľska plánuje aj nákup juhokórejských raketometov K239 Chunmoo.

Hlavnové samohybné delostrelectvo je jednou z hlavných investičných priorít. Všetky tri krajiny používajú ako pásové, tak aj kolesové húfnice. Najnovším prírastkom je lotyšská objednávka 18 kolesových húfníc Archer, ku ktorým používa Lotyšsko aj 46 kusov pásových amerických húfníc M109 A5. Estónci objednali 36 juhokórejských pásových húfníc K9 a tucet francúzskych kolesových Ceasar Mk1. Objednaných osemnásť kusov Ceasarov (ale v novej verzii NG) má aj Litva. Ako pásové húfnice využíva dvadsaťjeden nemeckých PzH 2000.

Námorníctvo a pevnostné línie

Ako sme spomenuli vyššie, investície smerujú aj do obranných línií, ktoré sú mimoriadne účinným prostriedkom ochrany. Ich súčasťou budú protitankové zábrany, zákopy, mínové polia, bunkre, ploty s ostnatým drôtom či predpripravené výbušné zariadenia na mostoch. Zaujímavý je v tomto kontexte aj estónsky nákup vyčkávačej munície od izraelskej spoločnosti IAI.

Na mori stoja za zmienku investície Lotyšska a Estónska. Lotyši nakúpili protilodné rakety NSM (Naval Strike Missile) a Estónci systém Blue Spear. Ide o vyspelé protilodné rakety s doletom viac ako 200 km. Pobaltské štáty, najmä však Estónsko, plánujú aj rozšírenie o nové diaľkové hliadkové lode na ochranu podmorskej infraštruktúry či kontrolu lodí.

Najnovšie sa pobaltské štáty nechali počuť, že implementujú skúsenosti a technológie z Ukrajiny v oblastiach ako námorné bezposádkové „kamikadze“ plavidlá, masívnej výroby vyčkávačej munície a UAV či strely s plochou dráhou letu dlhého doletu, pričom Estónsko je aj jedným z technických lídrov v oblasti bezposádkových pozemných vozidiel. Toto by samozrejme zmenilo bezpečnostnú mapu regiónu, dosiaľ však okrem politických vyhlásení a podpisov memoránd nevidno v tejto oblasti zásadnejší posun.

Juraj Kolník

Foto: ministerstvá obrany Estónska, Lotyšska a Litvy

NASAMS v Litve

Estónske CV90

...ked' Sovieti bombardovali Nitru

Bolo to pred Vianocami v roku 1944. V Nitre sa jedna z náhodných bômb zaryla do budovy školy a vtedy sotva niekto spomedzi obyvateľov tohto starobylého mesta pod Zoborom tušil, aká tragédia príde 26. marca 1945!

Vtedy jedenásťročný Štefan Košován stál na dvore a pozoroval prelety sovietskych lietadiel. Leteli tak nízko, že mohol vidieť dokonca pilotov. O niečo neskôr sa nad mesto zdvihol hustý červenohnedý dym. Neklamný dôkaz bombardovania, ktoré si vyžiadalo krutú daň predovšetkým na nevinných obyvateľoch.

Tragický veľkonočný jarmok

Nitra bola počas prvých mesiacov v roku 1945 dostatočne vzdialená od frontu, takže si žila svojim každodenným životom. Pre deti bolo malým dobrodružstvom pozeráť sa na to, ako Nemci zväžali k oprave poškodené autá. „Mali nedostatok paliva. Niekedy jedno vozidlo za sebou ťahalo dve až tri autá a neskôr sme spozorovali, že boli plne naložené muníciou,“ zaspomínal si pamätník Štefan Košován. Dodal, že v marci, častejšie ako inokedy, prelietali nad mestom sovietske prieskumné lietadlá.

Aj on, podobne ako mnohé ďalšie deti nitrianskych škôl, mal v pondelok 26. marca voľno. Voľný deň bol vyhlá-

sený v súvislosti s tým, že pri Hrone sa konečne pohol front. Deň predtým, 25. marca 1945, totiž postupujúce voj-

ská 2. ukrajinského frontu podporované rumunskými jednotkami prelomili nemeckú obranu a začali bratislavsko-

Pamätník bombardovania Nitry Štefan Košován

-brniansku operáciu. Mesta sa to však akoby netýkalo. V centre sa konal tradičný veľkonočný jarmok, všade bolo plno ľudí, z mesta aj jeho okolia. Pociť bezpečia umocňoval fakt, že Nemci už Nitrú opustili.

„Bol som práve na našom dvore, keď o 9.15 hodine dopoludnia nad ním preleteli štyri stíhačky! A hneď po nich v štyroch vlnách celkom 27 sovietskych ľahkých bombardérov! Leteli tak nízko, že som zreteľne videl pilotov ako svoje stroje nasmerovali na centrum mesta. A potom som už len počul ohromujúci rachot a videl obrovské kúdoly dymu. Nikdy na tento deň nezabudnem,“ povedal mi v jednom z rozhovorov pre Slovenský rozhlas Štefan Košován.

Následky bombardovania Nitry boli mimoriadne tragické. Celé mesto zachvátil chaos a panika. Bomby zasiahli okrem iného aj jednu z dominant mesta – mestské divadlo, predchodcu dnešného Divadla Andreja Bagara. Počas osudného dňa zomrelo 187 mužov, 164 žien a z tohto počtu 53 detí do 18 rokov. Všetko civilné osoby s výnimkou 13 vojakov. Osem vojakov bolo zo slovenskej armády a päť nemeckého Wehrmachtu.

Slovenské Coventry

Zákonnite sa preto vynárajú otázky, prečo bol vôbec nutný tento nezmyselný letecký zásah proti civilnému obyvateľstvu?! „Účelom obdobných letec-

„Následky boli tragické.
Mesto zachvátil chaos a panika.
Bomby zasiahli aj divadlo. Zomrelo 351 ľudí, z toho 53 detí do 18 rokov.
S výnimkou trinástich vojakov všetko civilné osoby.

kých útokov bolo zničiť predpokladané ohniská odporu nepriateľa, minimalizovať straty vojsk a zabezpečiť im čo najrýchlejší postup. Zlyhala rozvedka spolu s organizáciou hlásnej služby, ktorá mala informovať o blížiacom sa útoku lietadiel. Nie celkom bez viny bola vtedy miestna samospráva, či vojenský veliteľ Nitry, pretože nezrušili tradičný jarmok,“ vysvetlil v jednom z rozhovorov vojenský historik Peter Šumichrast. Niektoré konšpiračné teórie však tvrdia, že Nitra bola bombardovaná aj preto, že jej vojenská posádka sa aktívne nezapojila do Slovenského národného povstania. Ba čo viac, bránila postupu časti trnavskej posádky na ceste do Banskej Bystrice.

Keďže Štefan Košován sa okolnostiam ohľadom bombardovania Nitry podrobne venoval a spracoval aj knižnú publikáciu s názvom Nitra, slovenské Coventry, tieto tvrdenia rázne odmietol. „Publikáciu som pripravoval sedem rokov. Dvadsať dní som túto tému študoval aj v Ústrednom vojenskom archíve v Prahe, v Štátnom archíve v Ivanke pri Nitre a nikde som nenašiel relevantné dokumenty, ktoré by podporovali tieto názory. Som však vďačný osudu, že som mohol danú publikáciu pripraviť a vydať. Sú v nej totiž zachytené aj autentické výpovede preživších na nezmyselné bombardovanie Nitry Sovietmi. Bombardovanie, ktoré bolo do roku 1989 zabudnuté.“

plk. v. v. Miroslav Minár

Ako vojenčili príslušníci technických a špeciálnych druhov vojsk

Typickým javom európskeho vývoja v 18. storočí bol nebyvalý rozvoj vojenstva. Prejavil sa nielen v stratégii, taktike a kvalitatívnom zdokonaľovaní zbraní, ale aj v náraste technických a špeciálnych druhov vojsk v habsburskej armáde.

Pionier, sapér a inžinier v roku 1780

Míner za vlády Márie Terézie

Najvýznamnejším útvarom vojenských odborníkov v habsburskej armáde bol Zbor inžinierov. Vznikol v roku 1747 a zabezpečoval úlohy súvisiace s fortifikačným staviteľstvom. Pôvodne sa členil na 4 brigády – nemeckú, uhorskú, taliansku a nizozemskú. Na čele každej 23-člennej brigády stál veliteľ (riaditeľ) v hodnosti plukovníka, ďalej v nej boli jeden podplukovník, dvaja majori, štyria kapitáni a po päť nadporučíkov, podporučíkov a kresličov. V roku 1763 sa inžiniersky zbor zreorganizoval na dva útvary – nizozemský s pôvodnou teritoriálnou kompetenciou, a nemecký s pôsobnosťou pre všetky ostatné krajiny monarchie, teda aj Uhorsko. Medzi prvoradé úlohy vojenských inžinierov patrili obhliadky bojiska a terénu, vypracovávanie máp a nákresov bojového priestoru vrátane zákopov a priekop, ďalej zobrazenia vlastných i nepriateľských fortifikácií, ako aj návrhy na rozloženie vojenských táborov.

Sapéri, pionieri, míneri

Medzi osobitné druhy technického vojska, ktoré sa začali organizačne osamostatňovať v druhej polovici 18. storočia, patrili sapéri (zákopníci), pionieri (priekopníci) a míneri. Pôsobili v úzkom spojení. Ich činnosti si hneď spočiatku vyžadovali vysoký stupeň remeselnej zručnosti a znalostí.

Prví pionieri boli vlastne budovateľmi hradiieb, šancí a okopov, ako aj komunikácií pre postupujúce vojsko, či už to boli cesty, lesné prieseky či priechody alebo premostenia vodných tokov. V prípade ústupu zase strhávali mosty, vytvárali záseky a umelé prekážky, aby znemožnili postup nepriateľa. Samostatný pioniersky prápor (batalión) vznikol v roku 1758, skladal sa zo štyroch stotín

(kompánií). Až do roku 1806 pionierov aktivovali len v čase vojny.

Zbor sapérov vznikol v roku 1760. Pozostával z troch stotín po 55 mužov a spolu so štábom mal 172 mužov. Ich hlavným poslaním bolo hĺbenie obranných alebo útočných zákopov. Zákopnícke práce sa vykonávali často v noci, lebo cez deň sapérov ohrozovala paľba nepriateľa. Časom počet sapérov narastal, takže v roku 1849 jestvovalo už desať sapérskych stotín.

Míneri boli spočiatku súčasťou delostrelectva. Ich služba bola náročná nielen čo do fyzickej zdatnosti a výcviku, ale aj z hľadiska odbornej prípravy a vedomostí, potrebných pre prácu v podzemí a s výbušninami, preto sa spočiatku regrutovali najmä spomedzi baníkov. V roku 1772 sa osamostatnili, vtedy sa mínerská brigáda členila na štyri kompánie s celkovým počtom 445 mužov a ako najvyšších veliacich dôstojníkov mala dvoch majorov. Jedným z nich bol neskorší generálmajor Ludovít Tomáš Mikovíni (1733 – 1792), bratislavský rodák a absolvent chýrnej Baníckej školy v Banskej Štiavnici, ktorú v roku 1735 založil jeho otec Samuel Mikovíni (asi 1686 – 1750).

Všestrannosť a erudovanosť vynesla Samuela Mikovíniho na piedestál vedy a techniky v 18. storočí. Diapazón jeho profesionálneho záberu bol impozantný. Aj v širšej verejnosti je známy ako rytec, matematik, geodet, astronóm, kartograf, vodohospodár, architekt a pedagóg. Už menej sa vie o jeho pôsobení v armáde. V čase 2. sliezskej vojny o habsburské dedičstvo (1744 – 1745) ako vojenský inžinier v hodnosti majora pôsobil v pohraničných oblastiach monarchie. Dôkladom toho je aj množstvo Mikovíniho vojenských máp a nákresov, ktoré dodnes uchováva Vojnový archív (Kriegsarchiv) vo Viedni.

Od 40. rokov 18. storočia, keď habsburská monarchia stratila Sliezsko a jej bezprostredným protivníkom sa stalo Prusko, sa začala budovať nová obranná sústava s ťažiskom v Čechách a na severnej Morave. Článkami tohto pevnostného reťazca, ktorý sa definitívne dobudoval až za vlády cisára Jozefa II., boli Cheb, Terezín, Hradec Králové, Josefov a Olomouc.

Portrét Samuela Mikovíniho na titulnej strane diela Mateja Bela Compendium z roku 1753

Ortofotomapa Josefova z roku 2022 so zreteľným fortifikačným systémom opevnenia niekdajšej pevnosti Ples, na výstavbe ktorej sa podieľali štiavnickí baníci

Moderné pevnosti s masívnymi bastiónmi boli vlastne vojenskými mestami s početnými kasárňami pre všetky druhy vojska. Nachádzali sa v nich muničné, zbrojné a proviantné sklady, rôzne dielne, pekárne, nechýbali ani vojenské nemocnice. Stavba týchto fortifikácií bola mimoriadne nákladná. Len výstavba Terezína a Josefova stála takmer 25 miliónov zlatých.

Baníci na výpomoci

V tejto súvislosti nemožno obísť ani takmer zabudnutú skutočnosť, že v rokoch 1787 – 1788 na budovaní pevnosti Josefov (vtedy Ples) pracovalo aj vyše dvesto baníkov z Banskej Štiavnice. Habsburská armáda mala síce samostatnú brigádu mínerov, ale tí boli potrební aj na iných miestach monarchie. Preto cisár Jozef II. požiadal 7. októbra 1786 prezidenta Dvorskej komory vo Viedni, aby na stavbu pevnosti poslal baníkov z Uhorska. Na jeho pokyn potom Hlavný komorskogrofský úrad v Banskej Štiavnici vybral spomedzi 350 prihlásených stanovený počet a vedením skupiny poveril 33-ročného Františka Kornela Hella (1753-1799), člena významnej baníckej rodiny.

Štiavnickí baníci vykonávali v Plese najmä mínerské a stavebné práce. Pracovali v osemhodinových zmenách, pričom každý z nich zarobil denne okolo 30 grajciarov. Keďže sa riadili vojenským režimom, podľa predpisov im prislúchala predpísaná denná dávka chleba a bezplatné ubytovanie. Heli ako vedúci dostával dennú mzdu 2 zlaté (čo zodpovedalo žoldu nadporučíka), jeho zástupca mal 1 zlatý a 30 grajciarov, dvaja banskí dozorcovia dostávali po jednom zlatom.

Koncom roka 1788, po slávnostnom odovzdaní pevnosti do užívania, sa ex-

pedícia baníkov vrátila domov. Veliteľ mínerských a stavebných prác v Plese podplukovník T. von Thoschnowitz po skončení prác v písomnej správe vysoko ocenil prácu štiavnických baníkov. Osobitne priaznivo sa zmienil o F. K. Hellovi, ktorého neskôr cisár František II. (1792 – 1806) povýšil do šľachtického stavu.

Reorganizačné zmeny

V roku 1851 bol zo sapérskeho zboru vytvorený 1. ženijný pluk a mínerský zbor bol pretvorený na 2. ženijný pluk, pričom každý z týchto plukov pozostával zo šiestich práporov. V roku 1855 z obidvoch plukov vytvorili 12 samostatných ženijných práporov, ale už po piatich rokoch sa uskutočnila ďalšia reorganizácia. Obidva pluky boli obnovené, no každý mal iba štyri prápory.

V roku 1893 boli oba ženijné pluky opäť zrušené a z ich práporov, ako aj

z práporov pionierskeho pluku, ktorý jestvoval od roku 1867, vzniklo 15 samostatných pionierskych práporov. Každý prápor pozostával zo štábu, piatich stotín a výstrojno-náhradného oddelenia v celkovej sile okolo 565 dôstojníkov, poddôstojníkov a mužstva. V roku 1912 boli tieto pionierske prápory zreorganizované, pričom vzniklo 14 sapérskych práporov, 8 pionierskych práporov a mostný oddiel.

Pri výpočte špeciálnych druhov vojsk treba spomenúť, že súčasťou habsburskej armády boli aj druhy riečného vojska, ktoré pôsobili v rámci bojového nasadenia priamo na Dunaji, na jeho pobreží či väčších prítokoch, najmä na Tise a Sáva. Išlo o nasadistov či čajkárov, ktorým sme už venovali pozornosť – a pontonierov.

Pontonieri zabezpečovali výstavbu pontónových mostov cez vodné toky. Ich počiatky v habsburskej armáde spadajú do 16. storočia. V roku 1596 bol založený Mostný úrad v Komárne s pôsobnosťou pre celé Uhorsko, nemal však ešte pevnú vojenskú organizáciu. Úrad zodpovedal aj za pontónový materiál, ktorý bol deponovaný vo viacerých mestách na Dunaji. V roku 1684 bola v každom pešom pluku vytvorená pontonierska stotina v sile 150 mužov. V roku 1749 vznikol samostatný pontoniersky divízión (oddiel) s dvomi stotínami. V každej stotine slúžilo 127 mužov, pontónový materiál pozostával zo 120 drevených a 80 plechových mobilných pontónov. V roku 1767 vznikol pontoniersky prápor so sídlom v Klosterneuburgu. Podliehalo mu od päť do sedem pontonierskych poľných stotín, ktoré boli podľa aktuálnej potreby dislokované pozdĺž Dunaja. V polovici 19. storočia pontonierov integrovali do ženijných, respektíve pionierskych jednotiek.

Doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD.

Pontonier v druhej polovici 18. storočia

Pionier a pontonier v roku 1800

Slovenské nebo je ešte bezpečnejšie

Koncom januára 2026 sa v 2. brigáde Vzdušných síl Ozbrojených síl SR podarilo úspešne certifikovať na úroveň Limited Combat Ready radarovú radiáciu bojového použitia GCI (Ground Control Intercept – centrum navádzania letectva), npor. Miriam Staníkovú. Zavърšila takmer päťročný výcvik a získala druhú triedu radarového riadiaceho bojového použitia.

Na túto triedu je viazaná aj certifikácia Limited Combat Ready v súlade s normami NATO STANAG. Oprávňuje vykonávať funkciu Intercept Controller (radarový riadiaci bojového použitia). Intercept controller je zaradený do služieb pohotovostného systému NATINAMDS a zodpovedá za riadenie lietadiel pohotovostného systému QRA (Quick Reaction Alert) rôznych generácií a typov.

Pôsobenie npor. Staníkovej v 2. brigáde vzdušných síl sa začalo v roku 2021, keď tam nastúpila ako študentka GCI. V roku 2023 sa jej výcvik výrazne zintenzívnil účasťou na odbornom kurze Air Weapons Controller v USA a na pokročilom kurze GRADE 2 vo Francúzsku. Nadobudnuté vedomosti zúročila v roku 2024 získaním 3. triedy radarového riadiaceho bojového použitia. Cenné praktické skúsenosti nadobudla počas 12-týždňového pôsobenia v Control and Reporting Center Krakov v roku 2025, kde sa podieľala na riadení rozsiahlych vzdušných operácií.

Výcvik radarových riadiacich bojového použitia je mimoriadne náročný a jeho absolvovanie trvá päť a viac rokov. Preskúšanie na získanie certifikácie Limited Combat Ready si vyžiadalo niekoľkokomesačnú dôkladnú prípravu v spolupráci s 211. taktickou letkou Vzdušných síl Armády Českej republiky,

liky, 46. krídlom Kuchyňa, stanovišťom riadenia ACC Bratislava a stanovišťom riadenia špeciálnej letovej prevádzky.

Úlohou npor. Staníkovej bolo riadiť dve stíhacie lietadlá JAS-39 Gripen, pôsobiace ako QRA Armády Českej republiky, na misii INTERROGATION (rozpoznanie cieľa). Cieľ predstavovalo lietadlo C-27J Spartan zo 46. krídla Kuchyňa. Navedenie QRA prebehlo vo FIR Bratislava (vzdušný priestor SR), pričom radarová radiácia bojového použitia musela zvládnuť všetky požadované postupy. Lietadlo C-27J simulovalo let bez spojenia s technickou poruchou

na rádiu. Bol vydaný rozkaz na misiu INTERVENTION, čo znamenalo sprievod cieľa (lietadla Spartan) až na pristátie na letisku Kuchyňa. Operácia prebiehala v úzkej koordinácii so stanovišťami riadenia ACC Bratislava, APP M. R. Štefánik (približovacie stredisko riadenia letiska Bratislava) a letiskom Kuchyňa. Npor. Staníková úspešne zvládla všetky postupy a procedúry, čím splnila podmienky na získanie certifikácie Limited Combat Ready. Tento úspech predstavuje významný prínos k posilneniu ochrany vzdušného priestoru Slovenskej republiky a k zvyšovaniu operačných schopností Vzdušných síl OS SR.

Jaroslav Cabuk

Legenda vojenskej hudby

Vojak, veliteľ, vojenský muzikant a nadšený dychovkár podplukovník v. v. Dušan Mareček, ktorý sa doma i v zahraničí pričínal o vysoké renomé našej vojenskej hudby, sa v decembri 2025 dožil osemdesiatky.

Takmer tri desaťročia pôsobil s dirigentskou taktovkou a dve desaťročia bol veliteľom Vojenskej hudby Armády SR. Mimoriadne zodpovednú úlohu mal najmä po vzniku samostatného Slovenska, keď naši vojenski hudobníci reprezentovali Slovensko a jeho armádu v zahraničí. Na rôzne zahraničné festivaly a koncerty prichádzali s posolstvom talentu, disciplíny a profesionality. Obdivovali ich v belgickom Namure, Krakove či v holandskom Nijkerku a Kerkrade. Rovnako aj v maďarskom Debrecíne a vo francúzskom Saumure. V Nice, po ikonickú Promenade des Anglais, pochodovali po pri Vojenskej hudbe Mehtheran Bolugu z Turecka či Musique régionale aérienne méditerranée z Francúzska.

Dušan Mareček ako chlapec z obce Dohňany navštevoval Ludovú školu

umenia v neďalekom Púchove, kde sa učil hrať na husle. Doma hral spolu s otcom – amatérskym hudobníkom, aj s bratom, ktorý tiež študoval hudbu. Ďalšie štúdium oblieklo 14-ročného chlapca do uniformy vo Vojenskej hudobnej škole v Roudnici nad Labem. Priviedlo ho tiež k viole a tenoru. Po maturite pôsobil ako hráč v Posádkovej hudbe Příbram a neskôr v Trenčíne. Tu začal snívať o dirigentskej taktovke, preto absolvoval kompozično-dirigentské oddelenie bratislavského konzervatória. V roku 1968 sa stal členom vojenskej hudby v Bratislave a od polovice 70-tych rokov vojenský orchester už dirigoval.

Na jednej strane to bola pocta dirigovať viaceré spojené vojenské orchestre počas vyvrcholení európskych festivalov. Na strane druhej to boli desiatky minút i hodiny čakania v horúčave, za dažďa či mrazu a hranie trebárs pri prijímaní oficiálnych štátnych návštev. No, napríklad, oslavy 55. výročia vylodenia spojencov v Dunkerque ostali v jeho srdci a nezabudol ani na svojich kolegov. Dnešným vojenským hudbám v Bratislave aj Banskej Bystrici drží silno palce.

Lubica Raková

Dušan Mareček v Nice, 1999

OBRANA

na obrazovkách

Publicistický magazín o živote a výcviku príslušníkov OS SR *Profesionál* mapuje dianie v rezorte obrany, predstavuje významné projekty z prostredia ministerstva obrany a príslušníkov Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Zároveň približuje každodenný život rezortu, podujatia, ktoré ministerstvo pripravuje, aktuálne témy a plány na ďalšie obdobie.

➔ Premiéra relácie sa vysiela v pondelok pred prvými správami na STVR o 15.45 hod.

K tradičnému publicistickému magazínu STVR *Profesionál* najnovšie pribudla na ta3 relácia *Kód obrana*. Novinkou sú i programy pre deti *Zázračná lipa* a *Ľavou zadnou*.

Publicistický magazín o živote a výcviku príslušníkov OS SR *Profesionál* mapuje dianie v rezorte obrany, predstavuje významné projekty z prostredia ministerstva obrany a príslušníkov Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Zároveň približuje každodenný život rezortu, podujatia, ktoré ministerstvo pripravuje, aktuálne témy a plány na ďalšie obdobie.

➔ Spolu s magazínom *Zázračná lipa* ho vysiela STVR v nedeľu ráno.

Spravodajská televízia ta3 zaradila do svojho vysielania atraktívny formát, ktorý sa zameriava na aktuálne dianie z prostredia armády. Relácia reaguje

na rastúci záujem verejnosti o témy obrany a bezpečnosti, ktoré sú dnes v popredí spoločenského diania na Slovensku aj vo svete. Divákovi ponúkne exkluzívne informácie, rozhovory s odborníkmi a reportáže priamo z armádneho prostredia. Cieľom je priblížiť fungovanie obrany štátu moderne, vecne a zrozumiteľne. Moderátor Peter Revús sprevádza divákov aktuálnymi témami v štúdiu aj v teréne. Reláciu *Kód obrana* môžete sledovať v premiére každý štvrtok 9.30, v repríze o 16.30 a v nedeľu o 21.15 hod.

➔ Relácia je dostupná aj na www.ta3.com a sociálnych sieťach.

Ministerstvo obrany a Ozbrojené sily SR oslovujú prostredníctvom relácií, dostupných prostredníctvom slovenských televízií i sociálnych sietí, čoraz širší okruh divákov.

Detský dvojtýždenník na cestách po Slovensku. Každá časť vlasteneckej relácie pre žiakov 1. stupňa základných škôl predstavuje Slovensko prostredníctvom významných osobností z oblasti histórie, kultúry, vedy a športu. Reláciou sprevádzajú deti, ktoré sa zábavným a hravým spôsobom oboznamujú s vlastnou krajinou. Zámerom je

v 12 originálnych a pútavých medailónoch o Slovensku, cez rozprávanie a v sprievode slávnych športových, kultúrnych osobností bez páťosu, hravo a pútavo vzbudiť vlastenecké čítanie u detí vo veku 10 – 12 rokov, vrátiť do vnímania tejto generácie pojmy: hrdosť, identita, zodpovednosť, česť, slušnosť. Vzbudiť v nich nadšenie a záujem o krajinu.

➔ Spolu s magazínom *Ľavou zadnou* ho vysiela STVR v nedeľu ráno.

Vojaci na 76. medzinárodnom filmovom festivale v Berlíne

Zbabelci a hrdinovia

Berlínsky filmový festival vznikol v roku 1951 z iniciatívy Spojených štátov, Veľkej Británie a Francúzska, aby do povojnového Nemecka priniesol zábavu, kultúru, nádej. Aby staval mosty medzi Západom a Východom.

76.
Berlinale
12–22 Feb
2026

Prvým festivalovým riaditeľom sa stal filmový historik Alfred Bauer, podľa ktorého nazvali aj jednu z najprestížnejších cien. Až po zjednotení Nemecka vysvitlo, že patril k blízkym spolupracovníkom Josepha Goebbelsa a počas Tretej ríše rozhodoval o osudoch nemeckých filmárov. Jeho meno síce z festivalu vymazali, ale pre Berlinale i celé súčasné Nemecko sa jeho osud stal príznačným.

Z trojice Cannes – Benátky – Berlín je Berlinale čo do počtu filmov, predstavení, kín i divákov nesporne najväčšie filmové podujatie. Takmer tristo filmov ôsmich hlavných festivalových prehliadok minulý mesiac premietali po celom Berlíne v tridsiatke kín, mnohých viacsálových. Prirátat treba ďalších šesťsto snímok Európskeho filmového trhu, výstavy, prednášky, tvorivé dielne, burzy projektov, scenárov i knižných predlôh.

Mráz z Kremľa

Ak sa ešte pred dvadsiatimi rokmi festivalový program nezaobišiel bez príbehov z druhej svetovej vojny, dnes po nich niet ani stopy. Tohto roku dokonca absentovali i vojnové snímky z Afganistanu, Palestíny či Ukrajiny. Cenu publika prehliadky Panorama si odniesol poľsko-ukrajinský dlhometrážny dokument *Traces (Stopy)* scenáristky a režisérky Alisy Kovalenkovej. Vo svojej tvorbe sa zamerala na úlohu a postavenie súčasných ukrajinských žien. Jej tretí film s témou žien vo vojne rozpráva o Iryne Dovhanovej, ktorá prežila ruské zajatie a vytvorila organizáciu na pomoc obetiam ruského teroru. Pomáha premieňať bolesť utrpenia na silu pravdy, spravodlivosti a vzájomnej podpory. Film *Stopy* je viac než záznam vojnových zločinov, je dôkaz nezlomnosti, obetavosti a solidarity.

Rakúsky dokumentarista Patric Chiha v rovnakej prehliadke uviedol celovečerný dokumentárny film vo francúzskej produkcii *Un hiver russe (Ruská zima)*. Sústredil sa na občanov Ruskej federácie, ktorí pre nesúhlas s politikou opustili vlasť. Emigranti však v zahraničí nenachádzajú vytúžený pokoj a slo-

vodu, svet na nich hľadá cez prsty ako na príslušníkov národa, ktorý rozpútal a vedie najkrvavejšiu dobyvačnú vojnu od čias hitlerovského Nemecka. Nikde nie sú vítaní, ale domov sa vrátiť nemôžu. Stávajú sa tak ďalšími obeťami nezmyselnej vojny.

Sloboda v rovnošate

Vojna sa napokon dostala i do ocenených filmov hlavnej súťažnej prehliadky. Rakúsky herec a scenárista Markus Schleinzer režíruje filmy, nazvané podľa krstných mien hlavných hrdinov. Po *Michaelovi* (2011) a *Angelovi* (2018) prišla na rad *Rose*. Práve sa skončila tridsaťročná vojna a do zapadnutej protestantskej dediny sa vrátil zjazvený vojak s dokladmi, potvrdzujúcimi, že mu patrí pôda i gazdovstvo. Odstup miestnych prelomí ráznosťou a odvahou. Má zbraň a neváha ju použiť, hoci aj proti dravej zveri. Susedia hrdinu oženia – sčasti aby sa scelili pozemky, sčasti aby sa utajilo nevestino nemanželské tehotenstvo. Lenže keď gazdu doštípu včely a sám potrebuje pomoc, vysvitne, že nie je muž, ale žena. Nasleduje proces, v ktorom ho/ju odsúdia na smrť štatím.

Čiastočne podľa autentických udalostí, ale aj legend a povedačiek, vznikol príbeh sirotky, ktorá hľadala záchranu pred hrôzami chudobinca pod mužskou identitou na vojne. A viedla si nadmieru dobre. *Rose* nie je transsexuálny ani lesbický film. Je o ženách, hľadájúcich v patriarchálnom svete uplatnenie, slobodu, nezávislosť. Márne. Titulnú rolu stvárnila populárna nemecká herečka Sandra Hüller a z Berlína si za svoj výkon odniesla Strieborného medveďa.

Sandra Hüller v dráme ROSE

Ženy ako obeť v dokumente TRACES (Stopy)

Skaza a či spása?

Turecký scenárista a režisér Emin Alper v Berlíne zaujal už v roku 2019 vidieckou drámou *Príbeh troch sestier*. Teraz sa súťažným filmom *Kurtuluş (Spasenie)* vrátil na turecký vidiek. Horská dedina je rozdelená nielen polohou (na kopci a pod kopcom), ale najmä etnicky. Spor medzi Turkami a Kurdmi je odkvák a nepoľaví, ani keď sa muži vracajú domov z vojny. Neprekonateľné národnostné, kultúrne a náboženské rozdiely znásobujú spory o pôdu. Opäť vyvierajú na povrch nenávisť, odpor a strach. Podarí sa ich prekenuť, alebo je katastrofa nevyhnutná? Film vznikol v koprodukcii Turecka, Francúzska, Holandska, Grécka, Švédska a Saudskej Arábie.

„Inšpirovala ma dráma z roku 2009, keď dvanásť členov jednej rodiny vtrhlo na svadbu a zabilo 44 ľudí vrátane detí a žien,“ povedal v Berlíne režisér. „Ako sa mohli navzájom pre-

Grand Prix si odniesol turecký film **KURTULUŞ** (Spasenie)

svedčiť a motivovať k spáchaniu takého ohavného činu? Ako ho mohli naplánovať a uskutočniť? Hľadal som odpovede nielen na tento masaker, ale aj na ďalšie masové vraždy a genocídy v histórii.“ Porota pod vedením Wima Wendersa film ocenila Strieborným medveďom – Grand Prix.

Hlavné ocenenie Zlatý medveď si odniesol ďalší turecký filmár İlker Çatak, žijúci v Nemecku, za drámu *Gelbe Briefe* (Žlté listy) o manželskom páre umelcov z Ankary, prenasledovaných za svoje postoje.

Zbabelí hrdinovia

Otázkami hrdinstva a hrdinov sa zaoberali aj snímky z prehliadky Perspektívy. Hoci sa režisérka Dara Van Dusen narodila v New Yorku, má škandinávské korene a svoj prvý film *A Prayer for the Dying* (Modlitba za umierajúcich) nakrútila v nórsko-švédsko-grécko-britskej koprodukcii prevažne v okolí Bratislavy.

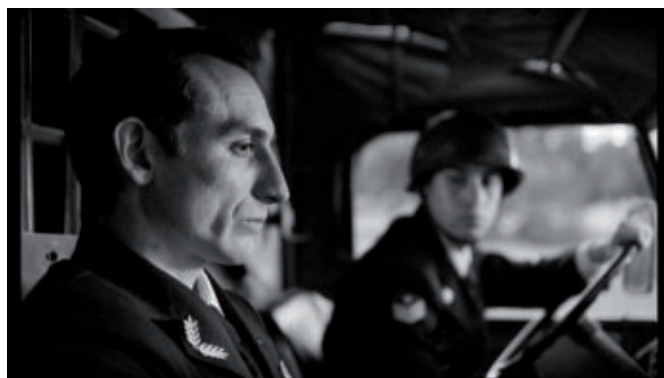
Vojnový hrdina, ktorý sa po odchode do výslužby stal starostom malého mestečka, čelí nečakanému nepriateľovi: epidémii smrteľnej choroby, proti akej je miestny lekár bezmocný. Nie, reč nie je o covid. Sme v americkom Wisconsinu na sklonku 19. storočia. Jacob Hensen (Johnny Flynn) je hrdina občianskej vojny a v meste Friendship pôsobí nielen ako starosta, ale tiež ako kazateľ a hrobár. Jeho vzťah k doktorovi (John C. Reilly) je spleť, poznačený hrôzami, ktoré na fronte prežil i páchal. Každé rozhodnutie je preňho voľbou medzi dvoma zlami. Nie je jasné, ako dlho ešte vydrží chrániť mesto, alebo či vôbec niekedy sám seba odpustí. *Modlitba za umierajúcich* je silným príbehom rozhodnutí, ktoré treba urobiť, keď katastrofa otriasa všetkým, čo nám je drahé, vrátane viery, rodiny a zmyslu života.

Western **A PRAYER FOR THE DYING** (Modlitba za umierajúcich)

Čilský režisér Juan Pablo Sallato v tej istej prehliadke predstavil svoju drámu *Hangar rojo* (Červený hangár). Bývalý šéf leteckej spravodajskej služby dostane po Pinochetovom prevrate

v roku 1973 rozkaz premeniť leteckú akadémiu na tábor pre politických väzňov. Dúfa, že moc vojenskej junty nepotrvá dlho a usiluje sa zostať nestranným. Lenže nákladné autá začínajú plniť hangáre väzňami, výsluchy, mučenie a utrpenie sa stupňujú. Kapitán Silva sa ocitá v pasci. Životom môže zaplatiť, ak rozkazy neposlúchne, ale aj ak ich poslúchne. Čiernobiely *Červený hangár*, inšpirovaný skutočnými udalosťami, je prvým latinskoamerickým thrillerom, ktorý skúma úlohu armád v juhoamerických diktatúrach. Komorný, intímny a hlboko politický príbeh o mužoch, uväznených v mašinérii vojenskej moci v momente, keď ich história núti nestáť bokom.

Čilský **HANGAR ROJO** (Červený hangár)

Pán múch triumfuje

S nástupom streamovacích služieb a domácich kín sa stiera rozdiel medzi filmom a televíziou. Festivaly zaraďujú do programu premiéry diel, ktoré nakrútili Netflix, HBO, Prime Video, ale vznikajú aj celé samostatné festivalové prehliadky televíznych seriálov. Publikum v Berlíne mohlo vidieť čilský *Dom duchov* podľa románu Isabelly Allende, ale tiež seriálové prerozprávania *Pána múch* Williama Goldinga. Britský *Lord of the Flies* moderným expresívnym filmovým jazykom rozpráva príbeh, ktorý dôstojník britského kráľovského letectva Golding publikoval

Seriálová adaptácia románu **LORD OF THE FLIES** (Pán múch)

v roku 1954. Vracia nás do čias druhej svetovej vojny. Chlapci z britských dôstojníckych, často šľachtických rodín v Tichomorí, majú byť evakuovaní do bezpečia, ale lietadlo stroskotá na pustom ostrove a prežijú len deti. Napriek pôvodu, prostrediu či výchove sa namiesto šľachetnosti čoskoro začnú prejavovať temné stránky, ktoré chlapcov menia na netvory.

Tvorca seriálu Jack Thorne sa vydal inou cestou, ako autori predchádzajúcich filmových adaptácií Goldingovho románu. Každá zo zhruba hodinových častí je intímny psychologický portrétom jednej z postáv a zároveň štúdiom o tom, ako kultivovanosť, vzdelanosť a ušľachtilosť nedokážu vzdorovať hrubej sile, hlúposti a nenávisti. Viac ako o svete spreď ôsmich desaťročí teda nový *Pán múch* hovorí o nás, tu a teraz.

Miloš Ščepka • Foto: IFFB Berlin

Meč verzus mešec

Kto sa aspoň povrchno dotkol indických dejín a kultúry, ten vie, že najbojovnejší sú Sikhovia a úplne odlišné postoje k boju majú džinisti.

Nie je prekvapujúce, že v obrovskej krajine ako je India existujú obrovské rozdiely v nespočetných oblastiach. Sikhovia, inšpirovaní učením svojich guruov (slovo sikh znamenalo pôvodne žiak, učeník), vnímajú boj v prípade obrany viery alebo ochrany slabších ako spravodlivý čin. Ich tradícia zdôrazňuje rovnováhu medzi duchovným a svetským životom, pričom, ak je to potrebné, sú pripravení postaviť sa proti nespravodlivosti so zbraňou v ruke. Naopak, džinisti kladú extrémny dôraz na nenásilie (ahimsá) a odmietajú akékoľvek formy násillia, vrátane obrannej vojny. Neútočenie a rešpektovanie všetkého živého je základným princípom ich viery, preto sa vojenských konfliktov zásadne nezúčastňujú.

Národ vojakov a policajtov

„Guruovo učenie“ (zakladateľom bol Guru Nának), čiže sikhizmus, tvorí zoskupenie vybraných vieroučných prvkov a náboženských praktík hinduizmu a islamu, vrátane viery v jediného, nekonečného, nezobraziteľného a bezčasového Boha. Spočiatku čisto duchovné učenie sa pod vplyvom vonkajších okolností vyvinulo vo výrazne politické náboženstvo so zreteľným národným poslanstvom. Niekedy je označované aj ako pandžábsky náboženský nacionalizmus. V Pandžábe na severozápade Indie bola konfrontácia hinduistov a moslimov mimoriadne tvrdá už od samých začiatkov invázie islamu na indický subkontinent. Keď sa začiatkom 17. storočia postavil sikhský Guru Ardžun proti moslimskému cisárovi Džahangirovi, ktorý odmietal snahy Sikhov o samostatné územie a moc, bol v roku 1606 popravený. To poznačilo formovanie základného postoja Sikhov k politickej moci: súhlasia s ňou do tej miery, do akej rešpektuje ich nároky na primeranú sebarealizáciu ako národnostnej a náboženskej menšiny.

Za svoje práva sú Sikhovia ochotní vždy aktívne bojovať. Nie náhodou má každý Sikh v kódexe cti obsiahnutú aj požiadavku mať pri sebe vždy päť K – *keš* (nestrihané vlasy a fúzy), *kara* (oceľový náramok), *kangha* (hrebeň), *kačh* (krátke nohavice, šortky, trenírky ako spodný odev) a *kirpán* (meč, dýka alebo aspoň jej symbolická zmenšenina). Posledná z požiadaviek odlišujúcich Sikhov od ostatných komunít v Indii je pochopiteľne nepríjemnou pri cestovaní lietadlom a pri návšteve budov, kde je nosenie zbrane zakázané.

Medzi hlavné zamestnania Sikhov patria celkom logicky vojenské povolania, pôsobenie v policajných útvaroch, bezpečnostná služba, práca v ochranných zložkách politikov. Ochranku zloženú zo Sikhov mala aj indická premiérka Indira Gándhiová, ale dopadlo to tragicky. Dvaja členovia osobnej stráže ju zavraždili z pomsty za to, že dala vojenskému veleniu

Predstavitel' separatistického hnutia Sikhov Jarnail Singh Bhindranwale zomrel počas bojov s indickou armádou v chrámovom komplexe Akal Takht v roku 1984

Maska muhapatti, ktorú džinisti nosia na zabránenie náhodného vdýchnutia a tým usmrtenia hmyzu

Indie nešťastný súhlas na začatie operácie Modrá hviezda. Tá mala potlačiť rozmáhajúci sa sikhský terorizmus súvisiaci okrem iného aj s požiadavkou radikálnych Sikhov vytvoriť čisto sikhský štát *Chálistán* (Zem čistých). Indická armáda vtrhla do posvätného Zlatého chrámu v Amritsare a napriek tvrdému odporu opevnených sikhských bojovníkov (muníciou a jedlom sa zásobovali systémom podzemných chodieb) ho v roku 1982 s použitím ťažkých zbraní dobyla a obrátila na trosky. Neskôr dala centrálna vláda veľa peňazí na jeho rekonštrukciu. Súdržnosť viery a sikhského spoločenstva bola dôležitejšia ako služobná prísaha.

Hrdosť a rovnosť

S tým sa spája výrazné sociálne cítenie Sikhov. Svedčí o tom aj osobná skúsenosť: Pri prehliadke sikhského chrámu (nazývaného *gurudvár*) neďaleko Agry som najprv navštívil miestneho kazateľa, ktorý sedel v rozľahlej miestnosti pod bordovým baldachýnom a pred sebou mal na jednom podstavci posvätnú knihu *Gurugranth Sáhíb* (v preklade vážená kniha, učiteľ). Neboli tam žiadne kvety, sochy, ani obrazy. Na druhom podstavci ma však zaujal originálny *kirpán*, čiže meč, ktorý sa tešil pozornosti návštevníkov. A zaujalo ma ešte čosi nezvyčajné. V rohu dvora veľkosti futbalového ihriska bolo vidieť pomerne veľký zhhluk ľudí. Boli zhromaždení pri výdaji stravy, ale aj iných užitočných vecí, najmä oblečenia. Sikh nesmie nikdy žobrať. Hrdosť príslušníkov komunity mu to nedovolí. O jeho potreby sa v núdzi postarajú ostatní spoluveriaci, členovia spoločenstva. A veru, v Indii, kde je žobrákov neuvidíte žobrať človeka v typickom sikhskom turbane...

Pôvodný princíp rovnosti zabezpečil nadštandardné postavenie v rámci indickej spoločnosti aj sikhským ženám. Ani hinduistické kasty sa medzi Sikhami neuznávajú. Takzvaní „nedotknuteľní“ sa tu vnímajú ako seberovní. Znakom rovnosti nie sú len spoločné jedálne, ale aj ošetrovne chorých a zranených. V neposlednom rade tiež útulky pre všetkých, čo potrebujú úkryt a ochranu. V sikhskom chráme im poskytnú spoľahlivý azyl, kde sú pod ochranou skutočných bojovníkov. Ich kvality uznali už Briti, považovali ich za tzv. bojovnícku rasu a poskytli im privilegované postavenie. Často sa stali súčasťou elitných jednotiek, v ktorých pôsobia dodnes.

Nevýbojní a bohatí

Náboženstvo býva spojené s politikou a politika s násilím, ale džinisti na dosiahnutie svojich cieľov nikdy nepoužijú vojenskú zbraň. Nehovoriac o tom, že sa nesmú venovať napríklad ani bežným zamestnaniam v poľnohospodárstve. Veď čo ak by pri činnosti na poli mohli nechtiac zabiť živého tvora?

O úcte k všetkému živému svedčí presvedčenie, že v každejlivej bytosti sa podľa nich okrem neživej hmoty ukrýva aj životodarný prvok – džíva, ktorý by zhynul, ak by sme túto hmotu rozrušili. Ničili by sme tak samu podstatu života. Preto je záslužné, keď prestaneme napríklad jesť. Takže ten, kto nekonzumuje nijakú potravu, nemôže zabiť nijakú dušu. A tak dospievame síce k logickému, ale zo súčasného európskeho pohľadu predsa len trochu absurdnému názoru. A to že dobrovoľná smrť hladom je vlastne záslužná... Džinisti síce nemusia ísť až tak ďaleko, ale sú dôslední vegetariáni. Navyše nemali by jesť po západe slnka, aby omylom neprehltli drobný hmyz. Tiež by si mali pred sebou zametať chodník, aby náhodou nezašliapli nejakého nepovšimnutého tvora...

Neostalo im iné, ako hľadať si prácu, ktorá sa odohráva bez náznaku fyzického násillia. Napríklad v obchode, v závetrí bánk, zmenárni, rôznych kancelárií, za učiteľskými katedrami, v dielnach klenotníctiev a podobne. Nuž, pri počítaní bankoviek či brúsení drahých kameňov spravidla nezahynie ani najmenší tvor, no vplyv tejto činnosti na verejný život je citeľný. Výsledok sa dostavil: džinisti patria síce k najmenej výbojným, ale aj k najbohatším ľuďom Indie.

Je zjavné, že schopnosť džinistickej komunity brániť sa fyzicky je slabá, prakticky nijaká. No disponuje veľkým kapitálom. Domácim, ako aj zahraničným. Džinisti patria k mocným veľkopodnikateľom napríklad aj v Spojených štátoch. Hoci na prvý pohľad v politike nehrajú významnú úlohu, dokážu presadzovať svoje záujmy prostredníctvom veľkoka-

Džinistická socha Ahimsa patrí k jednej z najvyšších na svete

pitálu a svojej schopnosti manipulovať trhom bez toho, aby sa dopúšťali na spoluobčanoch priameho násillia. Vyznávajú zásadu antidogmatizmu, na ktorom sa zakladá mierové riešenie sporov v spoločnosti, doma i v medzinárodných súvislostiach. Drastické presvedčanie, vyhrážanie silou a podobné násillné praktiky pri vyjednávaní o problémoch sú džinistom cudzie. Presadzujú skôr spoluprácu medzi skupinami v spoločnosti. O účasti na vojenskej sile nemožno v súvislosti s džinistami vôbec hovoriť. No ak prostredníctvom svojej ekonomickej sily dokážu vyvíjať aj výrazné politické tlaky, mohli by sme pochybovať o tom, že takýto prístup je celkom zbavený aspoň skrytého či nepriameho násillia.

Hľadanie správnej cesty

Na otázku či uprednostniť sikhský *kirpán* alebo džinistickú obchodovanie neexistuje jednoznačná odpoveď. Sú situácie, keď sa ponúka viac jedno než druhé. Obidve riešenia sú výsledkom reakcie na konkrétnu situáciu historického vývoja, aktuálnych rozhodnutí a hľadania správnej cesty životom.

Dalimír Hajko

Autor je vysokoškolský pedagóg, filozof, kulturológ a esejista

SILA TICHA

Kedy ste boli naposledy v tichu — nie preto, že ste museli, ale preto, že ste chceli?

Svet je hlučné miesto. Žijeme v hukote ľudí, áut, kopírok, kávovarov, ale aj vlastných myšlienok, prúdu starostí, spomienok a plánov, ktoré spôsobujú vnútorný hluk, nad ktorým máme len malú kontrolu.

Zažiť ticho je veľmi ťažké.

Ticho lieči, nabíja nás energiou a vedie k spojeniu so sebou samým.

TICHO UMOŽŇUJE:

UTRIEDIŤ SI MYŠLIENKY A PREMYSLEŤ ĎALŠIE KROKY. PREMYSLEŤ SI KAM SMERUJEME A ČO BY SME SI PRIALI. ZISTIŤ, ČO SA V NÁS AKTUÁLNE DEJE.

TICHO PRIAZNIVO PÔSOBÍ NA:

FYZICKÉ ZDRAVIE, ZNIŽUJE RIZIKO SRDCOVÝCH OCHORENÍ. ZNIŽUJE NAPÄTIE SVALOV A STABILIZUJE DÝCHANIE.

AKO NA TO?

Venujme svoju plnú pozornosť **aktuálnemu životu**.

1. Vypnime telefón, zatvorme okno a pár minút sedíme alebo ležme v tichu.
2. Začneme s piatimi minútami a postupne čas predlžujeme.
3. Nedajme sa odradiť, ak to bude zo začiatku náročné.
Časom sa naučíme stíšiť tieto myšlienky a začneme si ticho užívať.

MILITARY ENGLISH

A R C T I C S E N T R Y

Pripravila: Nadežda Kochmanová • Foto: NATO

The Arctic Sentry is a new NATO mission aimed at **bolstering** military presence in the Arctic in an effort to de-escalate the tensions between the U.S. on the one hand and Denmark (and the European allies) on the other over Greenland. The announcement made by NATO Secretary General Mark Rutte on 11 February 2026 on the launch of the mission came **hard on the heels** of Donald Trump's renewed interest in Greenland, a semi-autonomous territory that is part of Denmark, **citing** alleged threats by Russia and China in the Arctic. As polar ice **melts** due to climate change, the Arctic is becoming more accessible, raising concerns of other actors challenging the northern NATO **flank**. Arctic security has been on NATO's agenda repeatedly in recent years – seven allies lie in the region, along with Russia – but pressure to act accelerated in the last couple of months.

Arctic Sentry is not a military operation. It does not involve the permanent or long-term deployment of troops to the region under a NATO banner. Instead, the mission would initially oversee ongoing operations by alliance members in the region, such as exercises conducted by Norway (Cold Response) and Denmark (Arctic **Endurance**). However, some allies are already drawing plans to increase their presence in the region more or less permanently. France, Germany and Denmark have said they will take part in the Arctic Sentry but have not said how many of their forces would be involved. The United Kingdom has announced plans to double British troops deployed to Norway from 1,000 to 2,000 over three years and Canada is urging allies to consider transforming the mission into a permanent **fixture** of the Western military alliance's activities; the argument being that NATO has to look north for threats, not just to the east where Ukraine is fighting a high-intensity war against Russia.

As the mission parameters stand at this moment, Arctic Sentry will be similar to the alliance's Baltic Sentry and Eastern Sentry operations, and will be led by Joint Force Command Norfolk (JFC Norfolk), the Alliance's newest Joint Force Command, whose area of responsibility now includes this entire region. ACO and JFC Norfolk will collaborate with Allied Command Transformation and coordinate activities with the U.S. and Canada's North American Regional Aerospace Defense Command (NORAD), as well as with U.S. Northern Command and U.S. European Command.

QUESTIONS:

1. Čo je to Arktická stráž (Arctic Sentry) a čo bolo bezprostredným impulzom jej vzniku?
2. Koľko krajín ohlásilo príspevok do Arktickej stráže a v akom objeme?
3. Kde má sídlo velenie Arktickej stráže a prečo?

GLOSSARY

- **bolstering** /'bɒlstərɪŋ/ – posilňovať
- **hard on the heels** /hɑ:d ɒn ðə hi:lz/ – (fráza) bezprostredne (po niečom)
- **citing** /'saɪtɪŋ/ – citujúc
- **melts** /mɛlts/ – topil sa, roztápal sa
- **flank** /flæŋk/ – krídlo (vojenské)
- **endurance** /ɪn'dʒʊərəns/ – výdrž
- **fixture** /'fɪkstʃə/ – pevná súčasť

mjr. Mgr. Vlasta Kovalová
štábná kaplanka, veliteľstvo
2. mechanizovanej brigády Prešov

Kniha kníh

Boh povedal: Utvoríme človeka na svoj obraz, na svoju podobu. (Gn 1,26).

Dostalo sa nám výsady, že sme boli stvorení na Boží, nie na zvierací, obraz. Aj keď, žiaľ, svojím správaním vieme klesnúť aj na zvieraciu úroveň. Byť stvorený na Boží obraz je výsada, ale aj veľká zodpovednosť. Kto je stvorený na Boží obraz, má niesť jeho obraz do tohto sveta.

Na rozdiel od zvierat sme racionálnymi, rozumnými bytosťami. Vieme myslieť, plánovať a rozprávať sa na rozdiel od zvierat, ktoré sa riadia svojimi inštinkťami. Napriek tomu sa často k sebe správame ako zvieratá. Kým tie sa k sebe správajú surovo, pretože ide o pud sebazáchovy, pri človeku je to uvedomelé. Človek si je vedomý toho, čo robí a prečo to robí.

Človek stvorený na Boží obraz v sebe nesie racionálne myslenie, ale aj morálny kódex. Sme schopní sa rozhodnúť pre dobro alebo pre zlo. A následne nesieme ovocie svojich rozhodnutí. Pritom nesmieme zabudnúť, že človek je stvorený ako kreatívna bytosť. Veď Boh pri stvorení vesmíru konal veľmi kreatívne, a my dodnes žasneme nad dielom jeho rúk. Človek je stvorený aj ako duchovná bytosť. Zvieratá neuctievajú nijakú vyššiu bytosť. Naopak človek to má v sebe, lebo je takto stvorený. Aj keď hovorí: Nepotrebujem Boha. No hneď na to hľadá koho by uctieval, komu by sa klaňal, ale aj na koho by zvaloval svoju biedu. A tak sme sa teda namiesto Stvoriteľovi začali klaňať stvoreniu. Falošným bohom, aj keď na prvý pohľad sú niektoré vznešené. Oveľa viac sa však klaníme prízemným veciam ako sú móda, peniaze, majetok, úspech. Hovoríme, že marec je mesiac kníh. Vráťme sa teda ku knihe kníh: Biblii – Písmu svätému, aby sme opäť našli svoj originál. Pri pohľade Naň naprávame to, čo je deformované, poškodené, zničené. Srdcia, myseľ, jazyk, vzťahy. Potrebujeme to viac, ako si myslíme.

Máte mozog?

Chráňte si ho!

Svetový deň encefalitídy, ktorý sme si pripomenuli 22. februára, upozorňuje na nebezpečné ochorenie. Môže zanechať celoživotné fyzické alebo psychické následky, prípadne sa skončiť i smrťou. Najvhodnejší čas zaočkovať sa proti kliešťovej encefalitíde je počas zimných mesiacov.

Encefalitída (zápal mozgu) môže byť zapríčinená rôznymi mikroorganizmami, najčastejšie ide o vírusy. Jedným z vírusov, ktorý infikuje mozgové tkanivo, je vírus kliešťovej encefalitídy. Ochoreniu možno predísť očkovaním proti kliešťovej encefalitíde, ktorá je vážnym akútnym infekčným vírusovým ochorením. Postihuje centrálnu nervovú sústavu

– mozog a miechu – a nákaza sa prejaví o jeden až dva týždne po pri-

chytení infikovaného kliešťa alebo po konzumácii tepelne nespracovaného mlieka či výrobkov z neho. Prvá fáza ochorenia sa prejavuje chrípkovými príznakmi – horúčka, bolesť hlavy a svalov, nevoľnosť, nechutenstvo. Nasleduje bezpríznaková fáza ochorenia, ktorá trvá jeden až dvadsať dní.

Pre druhú fázu ochorenia s odstupom niekoľkých dní sú charakteristické príznaky postihnutia centrálneho nervového systému – stupňujúce sa silné bolesti hlavy, vracanie, stuhnutie šije, poruchy pamäte a vedomia až dezorientácia, závraty, nervové obrny. Medzi dlhodobé následky ochorenia patria bolesti hlavy, únava, porucha pamäti, koncentrácie, dlhodobé neurologické problémy až ochrnutie. V rizikových prípadoch môže ochorenie skončiť úmrtím.

Väčšinu prípadov ochorenia spôsobí infikovaný kliešť, ktorý sa prisaje na človeka. Vírus kliešťovej encefalitídy sa však môže prenášať aj pitím čerstvého, tepelne nespracovaného ovčieho či kozieho mlieka alebo konzumáciou výrobkov z takéhoto mlieka, ako sú napríklad syry alebo bryndza. Surové ovčie alebo kozie mlieko preto treba pred konzumáciou prevariť. Syr vyrobený zo surového mlieka je potrebné opieť z oboch strán. Vírus kliešťovej encefalitídy sa ničí pri teplote 70° C.

Najspoľahlivejšou individuálnou ochranou pred kliešťovou encefalitídou je očkovanie. S prevenciou treba začať už v zimných mesiacoch. Základné očkovanie sa totiž skladá z troch dávok očkovacej

látky. Už po dvoch dávkach očkovacej látky podanej v zimných mesiacoch sa môže vytvoriť dostatočne vysoká ochrana proti ochoreniu počas jarnej aktivity kliešťov. Tretia dávka základného očkovania sa podáva, aby ochrana vydržala dlhodobejšie. Odporúčame ju v auguste, aby sa posilnila ochrana pred jesennou aktivitou kliešťov.

Očkovanie odporúčame najmä tým, ktorí v rámci výkonu svojej práce môžu prísť do kontaktu s kliešťami, aj ľuďom, ktorí trávajú voľný čas v prírode. Netreba zabúdať, že kliešte sa vyskytujú aj v mestskej zeleni – v parkoch, záhradách či na cintorínoch.

Niektoré zdravotné poisťovne v súčasnosti ponúkajú príspevok na odporúčané očkovanie proti klieštovej encefalitíde: dostupnosť a konkrétne podmienky získania príspevku si overte u svojej zdravotnej poisťovne.

Úrad verejného zdravotníctva SR

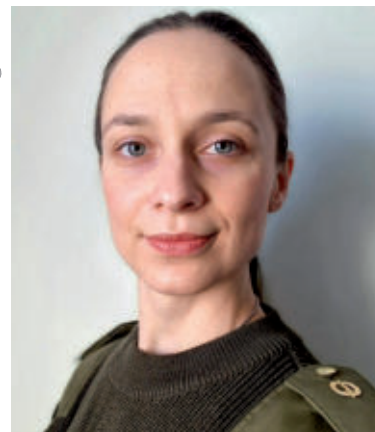
REGISTRUJ SA – POČET MIEST JE OBMEDZENÝ!

- 32. ročník Memoriálu Jozefa Gabčíka
- 30. máj 2026
- Žilina – Poluvsie
- www.gabcikrun.sk

! Iba pre 500 bežcov!

OBRANA • Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave 1993 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Ročník XXXIV. • č. 3/2026 • Redakčná uzávierka 2. 3. 2026 • Do výroby zadané 6. 3. 2026 • Vedúci: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 30 30 37, 0903 820 996, e-mail: miloslav.sceпка@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 30 30 38, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktor: Mgr. Jaroslav CABUK, tel.: 0960 303021, 0903 824 187, e-mail: jaroslav.cabuk@mod.gov.sk • Jazyková redakcia: Mgr. Mária MIKOVÁ, PhD. • Grafická úprava: Dáša NEUBAUEROVÁ • Adresa: Mesačník OBRANA, Ministerstvo obrany SR, Námestie generála Viesta 2, 832 47 Bratislava • www.mosr.sk/obrana/ • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR a OS SR • NEPREDAJNÉ

MIESTO PRE PSYCHOLÓGA

por. MSc. Natália Sopková, PhD.
Centrum psychologických služieb
OS SR

Sila zraniteľnosti

Čo nás ako príslušníkov ozbrojených síl skôr definuje – pružnosť alebo pevnosť? Tento príspevok je o emocionálnej agilite – schopnosti pracovať so svojimi emóciami flexibilne. Na rozdiel od emočnej rigidity, ktorá sa vyznačuje obmedzeným repertoárom reakcií na rôzne situácie (čierno-biele vnímanie sveta, „zaseknutie sa“ v jednej emócii), emocionálna svižnosť nám umožňuje emócie si uvedomovať, akceptovať ich a učiť sa z nich. Dokonca aj z tých najťažších, ako je hlboký zármutok zo straty či sklamanie zo zrady blízkeho človeka.

Psychologička Susan David, ktorá tento koncept preslávila, poukazuje na dôležitosť zanechania našich „naprogramovaných“ reakcií, aby sme dokázali vnímať prítomný moment a reagovať na rôzne situácie v súlade s našimi hodnotami. Niekedy s neprijemnými pocitmi a myšlienkami bojujeme – potláčame ich alebo sa im vyhýbame. Čím viac ich však potláčame, tým dlhšie môže trvať naše emocionálne (ale aj fyzické) uzdravenie.

Pascu potláčania emócií podporujeme aj nevyžiadanými radami ako: „neplač, chlapi neplačú“, „vzchop sa a nemysli na to“, „hnev nikam nevedie“ či „iní sú na tom horšie“. Hoci sú tieto frázy myslené dobre, v skutočnosti nás učia vyhýbať sa prežívaniu a báť sa vlastných emócií. Zdravšia podpora môže znieť: „je v poriadku cítiť to, čo teraz cítiš“, „nemusíš to hneď vyriešiť“ alebo „skúsme tomu dať na chvíľu priestor“.

Potláčané emócie sú ako nafukovacia lopta tlačaná na dno hlbokého bazéna – skôr či neskôr vyplávajú na povrch. Podobne môžeme naše emócie maskovať falošnou alebo tzv. „toxickou“ pozitivitou. Nútený optimizmus bráni autentickému prežívaniu reality a môže prehľbovať pocity izolácie.

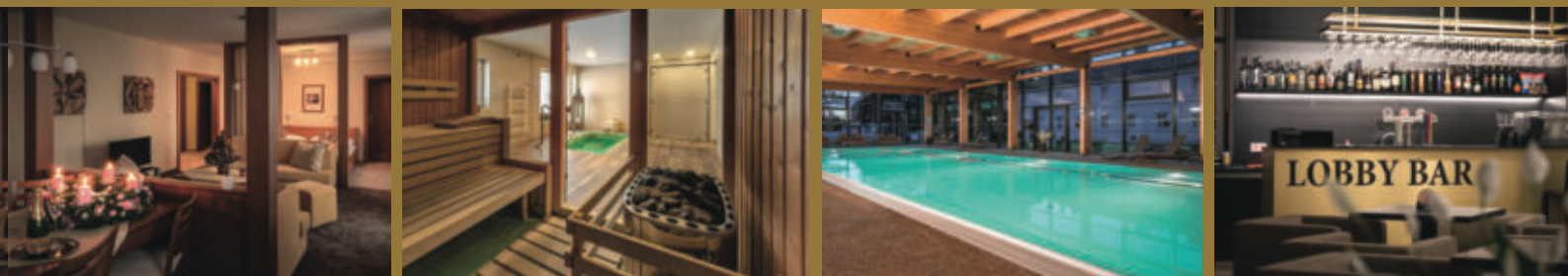
Dovoľme si cítiť. Berme emócie ako kompas k našim hodnotám. Čo nám hovorí pocit straty o tom, čo sme milovali? Čo naznačuje hnev o našich hraniciach? Pomenujme emócie, skúmajme ich význam a reagujme v súlade s našimi hodnotami. Lebo keď sme emocionálne rigidní, emócie ovládajú nás a nie my ich. Dovoľme si cítiť a prežívať naše emócie, lebo aj v zraniteľnosti je sila.

DOVOLENKA NA SLOVENSKU S REKREAČNÝM POUKAZOM

GRANIT®

HOTELS

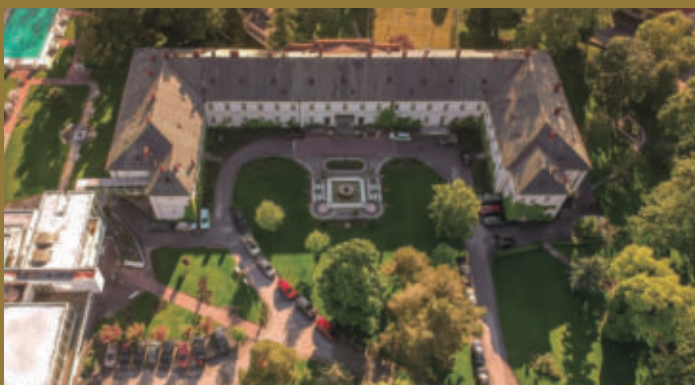

Aj vy máte nárok požiadať o príspevok na rekreáciu v HOTELOCH GRANIT.

Cestujte po Slovensku, oddychujte v sieti GRANITHOTELS a ešte k tomu všetkému si časť ceny pobytu nechajte preplatiť u svojho zamestnávateľa.

Máte nárok na príspevok na rekreáciu? Informujte sa u svojho vedúceho alebo personalistu, vyberte si hotelovo-zdravotnícku prevádzku podľa svojej preferencie a záujmu a prídte si oddýchnuť.

Administratívu nechajte na nás – my vám pripravíme všetky potrebné dokumenty, ktoré potrebujete pre svojho zamestnávateľa.

HOTEL GRANIT PIEŠŤANY ***

KÚPEĽNÝ ÚSTAV

tel.: +421 (0) 33 7983 111

email: recepia.pn@granithotels.sk

HOTEL GRANIT SMREKOVICA ***

HORSKÝ REZORT

tel.: +421 (0) 44 4323 516

email: recepia.sm@granithotels.sk

HOTEL GRANIT TATRAŇSKÉ ZRUBY ***

KLIMATICKÉ KÚPELE

tel.: +421 (0) 52 4267 123

email: recepia.tz@granithotels.sk

HOTEL GRANIT NOVÁ POLIANKA ***

KLIMATICKÉ KÚPELE

tel.: +421 (0) 52 7841 111

email: recepia.np@granithotels.sk

facebook.com/granithotels
www.granithotels.sk

Americká ocel'ová prilba M1

Americká prilba M1 (M1 helmet) patrí dodnes k najrozšírenejším a v niektorých krajinách stále používaným typom vojenskej ocel'ovej prilby. Bola výsledkom snáh Spojených štátov o zavedenie kvalitnej ochrany hlavy vlastnej konštrukcie.

Americké jednotky bojovali na frontoch prvej svetovej vojny prevažne v britských prilbách Mk I. resp. v ich americkej modifikácii M17 a v prípade dobrovoľníckych jednotiek aj vo francúzskych prilbách typu Adrian.

23-miliónová séria

V rámci vlastného vývoja predstavuje významnú konštrukčnú zmenu pokusný vzor z roku 1940, ktorý pozostával z dvoch výliskov: vrchnej prilby z hliníka a spodnej z lisovaného kartónu a plátna. Vysoké výrobné náklady síce zabránili zavedeniu tohto typu do výbavy, avšak konštrukcia sa ukázala ako životaschopná a uplatnila sa pri vzniku modelu M1. Skladá sa z dvoch častí, pričom vonkajší zvon sa od roku 1943 vyrábal z antimagnetickej ocele. Zmena sa dotkla aj vnútornej prilby (liner) – bola z plátenej vlákny so živinou.

V júni 1941 bola prilba schválená do výroby a do konca vojny sa jej vyrobilo takmer 23 miliónov kusov, čím sa stala najrozšírenejším vzorom na svete. V bojových jednotkách sa tešila obľube aj pre svoju solídnu balistickú ochranu a viacúčelovú funkčnosť. Vnútorný diel sa často používal pri výcviku alebo na prehliadkach, vonkajší zvon ako nádobu prakticky na čokoľvek, čo vojak v poli potrebuje.

Tento typ sa okrem pozemných jednotiek armády uplatnil aj v radoch námornej pechoty, v letectve a námorníctve. Jeho bojovú premiéru znamenali vylodenia na Guadalcanale v Tichomorí a v severnej Afrike v roku 1942. Maskovací náter najčastejšie tvorila typická matná olivová zelená oliv drab, avšak existujú aj príklady kamuflovania rôznymi doplnkovými farbami (v prípade niektorých výsadkových jednotiek, alebo útvarov bojujúcich v džungli). Používal sa aj štandardný obojstranný flakátny maskovací poťah (v námornej pechote), prípadne improvizovaný,

z maskovacej padákoviny, alebo iných materiálov. Rozšírené boli aj rôzne vzory kamuflážnych sieťok. Objavili sa na nej aj znaky jednotiek v úplnom plnofarebnom alebo schematickom prevedení. V neposlednom rade sa na prilbách M1 nachádzali aj označenia hodnosti.

Dlhoveká prilba

Vzor M1 existoval aj v modifikácii M1-C pre výsadkárov s typickým parašutistickým podbradníkom, navrhnutý v roku 1942 (do konca vojny vyrobených 392 000 kusov). Poslúžil tiež pre vývoj špeciálnych typov určených posádkam strategických bombardovacích lietadiel. Spomedzi tzv. protiflakových typov M3, M4, M4/A-I a M5 bol najrozšírenejší M3, z ktorého sa vyrobilo viac ako 200 000 kusov. Vznikol úpravou zvonu M1, kde sa nachádzali v mieste uší výrezy chránené odklopnými lícniciami pre použitie rádiokomunikačného vybavenia.

Typ M1 sa vo vybavení amerických ozbrojených síl udržal prakticky až do polovice osemdesiatych rokov, do príchodu typu PASGT z kevlaru. K nahradeniu nedošlo okamžite a v niektorých prípadoch možno zaznamenať použitie oboch ikonických prilieb súčasne. Typ M1 a jeho rôzne derivácie sa tiež rozšíril nielen do niektorých spojeneckých krajín, ale prakticky do celého sveta, pričom v niektorých armádach sa používa dodnes.

Jediná v zbierke

Jediná americká prilba M1 v zbierkach Múzea Slovenského národného povstania má nezvyčajný príbeh. Hoci by sa zdalo, že do jeho zbierok tematicky nepatrí, je spojená s miestom, kde má múzeum dokonca jednu zo svojich externých expozícií pod názvom Partizánska republika – s vypálenou a nikdy neobnovenou ob-

cou Kalište. V jej areáli sa nachádza náučný chodník s názvom Ako žili Kališťania.

Prilba sa našla práve v Kališti začiatkom šesťdesiatych rokov a pôvodne bola do zbierok Múzea Slovenského národného povstania v roku 1962 chybné zaevidovaná ako prilba sovietska. Preto pri reštaurovaní dostala nesprávny maskovací náter, ktorý nezodpovedá americkej farbe oliv drab. Je pravdou, že v tejto lokalite by tento typ prilby čakal len málokto. Preto k správnej identifikácii pracovníkmi múzea došlo až neskôr. Ako sa tam dostala, sa nám úplne presne zistiť už asi nepodarí.

Dobová fotografia zachytáva jeden kus položený na kope materiálu dovezeného v rámci americkej pomoci na letisko Tri Duby. Komu patrila síce presne nevieme, môžeme však predpokladať, že sa tento typ nachádzal vo výstroji príslušníkov americkej misie OSS (Office of Strategic Services). Uvedený exemplár má viacero poškodení: chýba časť plechovej obruby, má niekoľko priestrelov neznámeho pôvodu zvonku aj zvnútra a chýba tiež vnútorná vložka.

Návštevníci Múzea SNP súčasnú podobu americkej prilby M1 môžu vidieť v rámci projektu Otvorený depozitár prinajmenšom do plánovaného reštaurovania náteru na zodpovedajúci americký štandard.

Mgr. Tomáš Hofírek
Múzeum SNP Banská Bystrica

Beatrix Pospíšilová

Trixi: najmladšia špiónka Európy

Beatrix Pospíšilová (vydatá Čelková), prezývaná Trixi, sa narodila 16. júla 1925 v Bratislave. Odbojárske gény mala v krvi. Jej teta Františka Hrubíšková bola známou postavou protifašistického odboja s krycím menom Biela pani. O nej sme sa mohli dočítať v januárovom čísle nášho mesačníka.

Keď Trixin otec Jan Pospíšil po 14. marci 1939 musel ako Čech odísť zo Slovenska, odišla do Prahy s ním. Mala 14 rokov a manželstvo jej rodičov sa rozpadlo. Otec si želal, aby v Prahe študovala. Trixi bola nadaná, avšak viac ako škola ju zaujímala vzrušujúca činnosť jej tety. Túžila tiež prispieť k boju proti fašizmu. Už počas pobytu v Bratislave roznášala potajomky lieky židovským obyvateľom. Keď sa po dvoch rokoch dostala do kontaktu s predstaviteľmi odbojových organizácií, všimli si jej odhodlanosť, nebojnosť, jazykové schopnosti (hovorila nemecky a francúzsky) a v neposlednom rade atraktívny vzhľad.

Z Barrandova do Bratislavy

V Prahe sa v tom čase nachádzali aj členovia vojenskej protinacisticky zameranej odbojovej organizácie Obrana národa. Táto skupina vznikla v roku 1939 a pôsobila na území Protektorátu Čechy a Morava s rôznou intenzitou až do konca vojny. Na jej založení sa podieľali vojaci – príslušníci bývalej československej armády vrátane spravodajských dôstojníkov zaniknutého 2. oddelenia Hlavného štábu. Obrana národa zariadila pre Trixi prácu v Lucernafilme na Barrandove. Prichádzala tam do kontaktu s nemeckými pohľadármami, čo jej umožnilo získavať dôležité informácie, ktoré pomáhali spojeneckým silám v boji proti Tretej ríši. Jej vzdelanie a plynulá nemecká konverzácia tu zohrali svoju úlohu. Dôstojníci Wehrmachtu často prezradili veci, ktoré možno oni sami považovali za nevinné, no pre činnosť odbojárov boli kľúčové.

Po atentáte na ríšskeho protektora Reinharda Heydricha v Prahe v máji 1942 odišla odvážna Beatrix s falošným pasom na meno Božena Pospíšilová späť do Bratislavy, kde bývala u svojej tety Františky Hrubíškovej. Tu začala spolupracovať s ilegálnou odbojovou skupinou Justícia, vedenou profesorom Karolom Kochom. Skupina sa politicky orientovala na československú vládu v londýnskom exile, čím bola najbližšie k skupine Flóra, s ktorou úzko spolu-

pracovala. Udržiavala styky s viacerými spravodajskými skupinami v Protektoráte Čechy a Morava i na Slovensku, ako aj s dôstojníkmi slovenskej armády, príslušníkmi žandárstva a Ústrednou štátnej bezpečnosti. Beatrix Pospíšilová sa rýchlo začlenila a usilovne pracovala podľa pokynov skupiny. Pri jednom odbojárskom pobyte vo Vysokých Tatrách sa zoznámila aj s právníkom Vojtechom Čelkom, svojim budúcim manželom.

Bombardovanie Apollky

Keď Spojené štáty americké spolu s ďalšími mocnosťami otvorili v roku 1944 západný front, skupina Justícia sa rozhodla podporiť činnosť spojencov. V Bratislave sídlila v tom čase rafinéria Apollo. Bol to strategicky dôležitý závod pre nemecký vojnový priemysel. Rafinéria vyrábala pohonné hmoty a mazivá pre nemeckú armádu, čím zohrávala zásadnú úlohu v zásobovaní nacistických vojnových operácií. Profesor Koch oslovil Trixi so žiadosťou, či by sa podujala získať potrebné dokumenty z činnosti podniku. Vďaka svojim schopnostiam a personálnemu riaditeľovi podniku

Bombardovanie Apollky

Dr. Hudecovi sa jej podarilo zamestnať v Apollke ako úradníčka. Postupne získavala a odovzdávala cenné informácie o fungovaní a význame podniku pre nemeckú armádu, vyhotovovala kópie dokumentov, plánov, objektov závodu, spisovala cesty ropných tankerov po Dunaji. Práve tieto poznatky zohrali kľúčovú rolu pri plánovaní spojeneckého bombardovania.

Trixi ako úradníčka s nemeckým riaditeľom závodu Apollo

Aj keď Trixi tušila, že útok príde skoro, rozhodla sa napriek riziku chodiť naďalej pravidelne do zamestnania, aby nevyvolala podozrenie nemeckých kolegov. Spojenecké lietadlá bombardovali rafinériu Apollo v Bratislave 16. júna 1944. Zahynulo 74 zamestnancov, ďalší mŕtvi a nezvestní boli z blízkeho okolia. Trixi zostala v práci až do poslednej chvíle. Po vyhlásení poplachu pomáhala pri evakuácii zamestnancom a bezprostredne po útoku ošetrovala ranených a šokovaných, identifikovala telá nebohých. Táto úloha ju veľmi zasiahla.

Po bombardovaní Apollky ostala pracovať pre odboj naďalej, avšak len v zázemí. Na priame nasadenie už vyslaná nebola. Po vypuknutí Slovenského národného povstania v auguste 1944 chcela odísť k povstalcovi, no odboj ju potreboval v Bratislave. Tam zostala až do oslobodenia. Neskôr sa Beatrix, už ako Čelková, presťahovala s rodinou do Trenčína. Bola členkou komunistickej strany, ale realizovala sa najmä vo Zväze protifašistických bojovníkov. Svoj život zasvätila pomoci druhým aj ako onkologická sestra v trenčianskej nemocnici.

Beatrix Čelková zomrela v Trenčíne 2. júna 1997 vo veku 72 rokov. Aj jej pamiatku dodnes pripomína moderný dunajský most Apollo, ktorý vyrástol v Bratislave na miestach, kde stála zbombardovaná rafinéria.

PhDr. Milena Balcová
Vojenský historický ústav

Priepustka na opustenie tábora

Po dramatickej porážke Francúzska v júni 1940 sa zvyšky československého pozemného vojska a letectva museli evakuovať na britské ostrovy. Celkovo dorazilo do Veľkej Británie viac než 4 700 vojakov a približne 900 príslušníkov letectva.

Československí vojaci boli sústredení v stanovom tábore v zámockom parku Cholmondeley v grófstve Cheshire. Tento majetok poskytol pre potreby formujúceho sa exilového vojska George Hugh, 6. markíz z Cholmondeley.

Vzbura v zámockom parku

Na rozdiel od chaosu a paniky, ktoré sprevádzali ústup z Francúzska, privítalo vojakov v Cholmondeley priateľské a organizované prostredie s britským poriadkom a disciplínou. Väčšina mužov bola ubytovaná v poľných stanoch pre 6 až 10 osôb. Život v tábore, ktorý dokumentuje aj krátkometrážny film *Czech Army in England* z produkcie War Office Film Unit z 9. júla 1940, sa niesol v znamení výcviku. Vojaci sa zoznamovali nielen s novými zbraňami, ale aj s anglickým jazykom či stravou. V tábore fungovala aj osvetová činnosť, ktorej cieľom bolo udržiavať morálku vojakov aj národného ducha.

Napriek zdánlivo idylickým podmienkam však medzi vojakmi narastalo napätie, ktoré dokonca preráslo do otvorenej vzbury vyvolanej najmä politickou agitáciou komunistov, kritikou dôstojníckeho zboru i sťažnosťami na prejavy antisemitizmu. Vzbura v Cholmondeley, ktorá vypukla 27. júla 1940, bola najvážnejšou krízou čs. zahraničného vojska a vyústila do prepustenia

Mikuláš Grofčík počas pôsobenia v Cholmondeley

539 vojakov pre nedodržanie služobného záväzku.

Vzbúrenci boli potom internovaní v britských pracovných oddieloch. Cholmondeley Camp sa však aj napriek tomu stal pre našu armádu symbolom nových začiatkov, centrom formovania čs. zahraničnej armády vo Veľkej Británii, ktoré 12. augusta 1940 viedlo až ku vzniku 1. čs. zmiešanej brigády.

Návrat k armáde

Do zbierok Vojenského historického múzea bola v roku 2022 zaradená pozostalosť po generálmajorovi Mikulášovi Grofčíkovi, ktorej súčasťou bola

aj takzvaná priepustka na opustenie tábora z 15. júla 1940. Táto priepustka sa viaže na jeho pobyt v tábore po evakuácii z Francúzska tesne pred samotnou vzburou, ktorej sa sám zúčastnil a po ktorej bol pre nedodržanie služobného záväzku prepustený z čs. armády. Do čs. armády bol opäť prezentovaný až 1. januára 1942 po vydaní abolicie prezidenta Edvarda Beneša, keď ho zaradili do náhradného telesa.

Koncom februára bol prevelený k čs. letectvu a prijatý do britského Kráľovského letectva v hodnosti Aircraftman 2 (AC 2). Po skončení výcviku pre príslušníkov pomocného družstva pre všeobecné služby (ACH/GD) nastúpil 17. júna k 312. československej stíhacej peruti RAF. V septembri 1944 bol povýšený do hodnosti rotného čs. armády a 1. februára 1945 do britskej hodnosti Leading Aircraftman (LAC).

Za svoju činnosť v československom zahraničnom odboji bol ešte počas vojny a tiež bezprostredne po nej vyznamenaný Československou vojenskou pamätnou medailou so štítkami F-VB (1944), Československou vojenskou medailou Za zásluhy II. stupňa (1945) a Československou medailou Za chrabrosť pred nepriateľom (1946).

PhDr. Viera Jurková

Vojenský historický ústav
Vojenské historické múzeum Piešťany

Podpredseda vlády a minister obrany SR, náčelník Generálneho štábu
Ozbrojených síl SR a mesačník Obrana
vyhlasujú

25. ročník výtvarnej súťaže pre žiakov základných škôl

Vojaci očami detí 2026

v kategóriách

MLADŠÍ ŽIACI (1. až 5. ročník ZŠ) a **STARŠÍ ŽIACI** (6. až 9. ročník ZŠ).

Práce označené názvom, menom, priezviskom a vekom autora, spiatočnou adresou,
prípadne aj adresou školy, ročníkom a telefonickým kontaktom posielajte

najneskôr do 11. mája 2026

na adresu

**VOJACI OČAMI DETÍ, redakcia OBRANA, Ministerstvo obrany SR,
Námestie generála Viesta 2, 832 47 Bratislava**

Porota zložená z výtvarníkov, profesionálnych vojakov a zamestnancov
rezortu obrany vyberie po tri najlepšie diela v každej kategórii.

Ocenení získajú finančné prémie a vecné ceny.

Víťazné práce budú vystavené, uverejnené v mesačníku Obrana
a na internete Ministerstva obrany SR.

*So súťažnými prácami treba poslať aj písomný súhlas zákonných zástupcov súťažiacich
so spracovaním osobných údajov.*